

Gebiedsscan criminaliteit en overlast

Stadsscan Helmond

2011

**Gebiedsscan criminaliteit
en overlast
Stadsscan Helmond**

In opdracht van

Politie & Wetenschap, 2011

Onder verantwoordelijkheid van

Gemeente Breda

Gemeente Helmond

Politiekorps Midden en West Brabant

Politiekorps Brabant Zuid Oost

Politiekorps Brabant Noord

Met speciale dank aan

Met dank aan 41 veiligheidsfunctionarissen werkzaam in Breda en Helmond. Ze hebben ons belangrijke informatie en inzichten verschaft. Het gaat om buurtbrigadiers, jeugdagenten, groepschefs, contactfunctionarissen van specifieke probleemgroepen, operationeel coördinatoren en rechercheurs. In twee stadsbijeenkomsten hebben we informatie verstrekt over criminaliteit in Breda en Helmond. Op basis van de criminaliteitscijfers, in beeld gebrachte dadergroepen én eigen expertise (vaak jarenlange opgebouwde 'straatkennis') gaven ze onder meer aan waar in hun optiek het accent moet worden gelegd om de veiligheid te verbeteren. In aanvulling op deze bijeenkomsten hebben we 17 interviews afgenomen, verdeeld over bestuur (4), politie (10) en overige respondenten (3). We bedanken deze respondenten voor hun tijd en informatie

Verantwoordelijke onderzoekers

Deze studie is in opdracht van Politie & Wetenschap uitgevoerd door een onderzoeksconsortium bestaande uit dr. Balthazar Beke in samenwerking met dr. Edward van der Torre en dr. Henk Ferwerda.

Ondersteuning

Ze zijn daarbij ondersteund door Geert Beke en Eline Klein Hofmeijer (verslaglegging), Lobke Schaap (uitwerken interviewopnames), en Eddy Klein Hofmeijer senior veiligheidsanalist van het korps IJsselland (criminaliteitsanalyses, selectie dadergroepen, aanmaak hotspotkaarten). De aanvullende interviews zijn uitgevoerd door Balthazar Beke (Breda) en Theo Copper (Helmond). De trendanalyses rondom diverse vormen van criminaliteit in voornoemde gemeenten zijn uitgevoerd door Lars van der Aa, Bap Boumans, Hans Muller en Peter Franken (politie Midden West Brabant) Mario de Vries en Peter Simons (politie Brabant Zuid Oost) en Frank Keurentjens en Fred van der Krabben (politie Brabant Noord).

Gebiedsscan criminaliteit en Overlast

Stadsscan Helmond

Helmond, Breda juli 2011

Inhoud

Voorwoord	5
1. Op hoofdlijnen	9
2. Veiligheid gemeten	15
3. Vermogenscriminaliteit prioriteit	17
4. Geweld breed aangepakt	19
5. Dadergroepen als invalshoek	25
6. Aanbevelingen	35
7. Aanscherping van het lokale veiligheidsbeleid	43
8. Hot spotkaarten	51

Voorwoord

Voor u ligt een Stadsscan 2011 - 2012 van Helmond: een schets van de belangrijkste ontwikkelingen op het gebied van veiligheid. Deze is gemaakt op basis van enkele zogenaamde stadsbijekomsten. Daarvoor zijn de belangrijkste spelers op het gebied van veiligheid gevraagd op basis van hun vaak jarenlange praktijkervaring de ontwikkelingen op het gebied van veiligheid te schetsen én te duiden. Het gaat dan om vertegenwoordigers van het verantwoordelijke politiekorps (wijkagenten, recherche, leidinggevenden en specialisten¹), van het Openbaar Ministerie, van het veiligheidshuis en van de gemeentelijke afdeling Veiligheid (waaronder bijvoorbeeld de stadsregisseurs en/of - mariniers). Aansluitend zijn verschillende relevante veiligheidsthema's met circa twintig deskundigen op het gebied van veiligheid in Helmond verder uitgediept.

Hoe wordt de Stadsscan gemaakt?

Voor het samenstellen van deze Stadsscan is gebruik gemaakt van een nieuwe methodiek² die eind 2011 door alle politiekorpsen in Nederland wordt gebruikt. Deze methode koppelt op slimme wijze 'systeemkennis' (informatie uit de registratiesystemen van de politie én andere organisaties) aan de 'straatkennis' (kennis die wijkagenten, jeugdagenten, stadsmariniers en anderen - bewoners, wijkplatforms, winkeliers, jeugd- en jongerenwerk - hebben). Vooral politiemensen die werken in de praktijk van alledag beschikken vaak over kennis en informatie die niet uit systemen te krijgen is. Samen met andere veiligheidsdeskundigen zijn ze in staat vroegtijdig ontwikkelingen te signaleren en kennen ze achtergronden van bepaalde wijken én de bewoners daarvan. Daardoor kan men zicht krijgen op 'het beeld achter de cijfers'. Juist door het combineren van deze twee bronnen wordt beter zichtbaar waar – in de ogen van de betrokken veiligheidsfunctionarissen – het accent moet worden gelegd om de veiligheid in Helmond verder te verbeteren.

Bij systeemkennis gaat het bijvoorbeeld om registraties van (1) overlastmeldingen van burgers die binnenkomen bij de Gemeenschappelijke Meldkamer, (2) het aantal door de politie vastgelegde misdrijven en incidenten, (3) het aantal veelplegers, (4) de uitgereikte gebiedsontzeggingen, enzovoorts.

1. Personen speciaal belast met de aanpak van woninginbraak, hooligans, etc.
2. De Stads- of Gebiedsscan Criminaliteit & Overlast: een methodiekbeschrijving (2009) Beke, Klein Hofmeijer en Versteegh. Reed Business Amsterdam. Ontwikkeld in opdracht van het programma Politie & Wetenschap.

Algemene doel van een Stadsscan

De Stadsscan heeft een tweeledig doel.

- Allereerst wordt het gebruikt voor interne aansturing. Op basis van de bevindingen wordt duidelijk waar prioriteiten moeten worden gelegd in handhaving en toezicht. Ook wordt duidelijk of, en op welke terreinen extra informatie noodzakelijk is (verbeteren van de informatiepositie).
- Daarnaast informeren de Brabantse korpsen en de andere veiligheidspartners met deze rapportage het lokaal bestuur over de ontwikkeling ten aanzien van overlast en criminaliteit. Het gaat dan om informatie over ontwikkelingen waarvoor, uit het oogpunt van het vergroten en/of borgen van veiligheid aandacht moet komen of op geïntensiveerd kan worden.

Specifieke doel van deze Stadsscan?

Directe aanleiding voor deze analyse is het feit dat Breda en in mindere mate Helmond – naast Eindhoven, 's-Hertogenbosch en Tilburg - reeds enige jaren in de Gemeentelijke Veiligheidsindex (GVI)³ hoog scoren. Met uitzondering van Helmond bekleden genoemde gemeenten een prominente plaats in de 'Top vijftien' van meest onveilige gemeenten. Eindhoven staat op plaats 3, 's-Hertogenbosch op 4, Tilburg op 7 en Breda staat op de 12-de plaats. Helmond sluit deze rij met een notering op plaats 42.

Dit stabiele beeld van hardnekkige, hoge GVI-scores in de grote Brabantse gemeenten roept de intrigerende vraag op naar het waarom: wat maakt dat de grote Brabantse gemeenten relatief gezien zo onveilig zijn? Hebben zij - net als de grote steden - te kampen met 'grote stadproblematiek', en zo ja, hoe en waarom? Het vorenstaande is voor de betrokken burgemeesters aanleiding geweest om een verzoek neer te leggen bij Politie & Wetenschap voor een nadere analyse.⁴

Status van een Stadsscan?

De Stadsscan geeft in globale termen aan waar in de optiek van de betrokken veiligheidspartners aandacht aan dient te worden besteed als het gaat om veiligheid. Een logische volgende stap is dat met diverse veiligheidspartners dat beeld verder wordt aangescherpt en – zo nodig – bijgesteld. Dat vormt dan vervolgens de input voor het veiligheidsbeleid van de gemeente Helmond. De Stadsscan is dus niet meer en niet minder dan een eerste globale schets die – na goedkeuring van lokaal bestuur - verder kan worden uitgebouwd.

Leeswijzer

Voorafgaand wordt onder de kop 'Op Hoofdlijnen' een samenvatting gegeven van het veiligheidsbeeld van de gemeente Helmond. Tevens worden de thema's genoemd die in de optiek van de betrokken veiligheidspartners in 2011 – 2012 aandacht verdienen. Thema's die in de komende maanden – in nauwe samenspraak met andere

3. Ontwikkeld door Politie & Wetenschap.

4. Deze fact ndings-
heet beperkt zich tot Helmond. Voor een analyse van de andere Brabantse gemeenten verwijzen we naar De Stads- en regioscan in de grootste Brabantse gemeenten; de achtergronden van onveilige GVI scores, 2011.

veiligheidspartners - verder moeten worden uitgewerkt. De lezer die een snel overzicht wil, kan zich beperken tot deze samenvatting.

In de volgende *paragraaf 2* wordt een kort overzicht gegeven van de criminaliteitsontwikkeling in beide gemeenten over de laatste vier jaar. Vervolgens wordt in *paragraaf 3* achtereenvolgens ingegaan op de achtergronden en mogelijke verklaringen van de ontwikkelingen op het gebied van vermogenscriminaliteit en geweldscriminaliteit. In *paragraaf 4* wordt een pleidooi gehouden voor een andere invalshoek bij het formuleren van lokaal veiligheidsbeleid. Voor dat doel worden de belangrijkste dadergroepen - actief in Helmond - in beeld gebracht. In de volgende *paragraaf 6* worden negen concrete aanbevelingen gedaan waarmee het huidige lokale veiligheidsbeleid kan worden verbeterd. In een afsluitende *paragraaf 7* worden tot slot vier pilots geschetst waarmee het huidige veiligheidsbeleid kan worden aangescherpt. Twee van de belangrijkste betreffen het in beeld brengen van de (lokale) criminele infrastructuur en daarmee samenhangende 'vrijplaatsen'. Tevens wordt duidelijk op welke manier ze van invloed zijn op de belangrijkste zichtbare vormen van criminaliteit en in hoeverre hier al dan niet aandacht aan wordt besteed in het huidige gevoerde beleid. Lokaal bestuur krijgt hiermee kortom een handvat waarmee beter sturing kan worden gegeven aan het lokale veiligheidsbeleid.

De andere twee pilots richten zich op een verbeterde opsporing. Eén betreft het in beeld brengen van specifieke groepen lokale criminelen die 'verdwijnen' in de georganiseerde criminaliteit, de ander op een verregaande integratie tussen enerzijds handhaving en toezicht en anderzijds opsporing.

1

Op hoofdlijnen

Vermogenscriminaliteit

Over de hele linie is er sprake van een fors aantal vermogensdelicten in Helmond. De de nitieve cijfers tot en met 2010 laten zien dat vermogensdelicten zoals auto-inbraak, diefstal van (brom) etsen en 'overige vermogensdelicten'⁵ stabiel, maar hoog blijven. Ongunstige uitzondering op deze regel is het aantal woninginbraken. Dat is in de afgelopen vier jaar fors gestegen en – zo blijkt uit de prognose van 2011 – handhaaft zich op dat hoge niveau.

Mogelijk nieuw aandachtspunt vormt het aantal bedrijfsinbraken. De afgelopen jaren is dat weliswaar gedaald, maar als de trend in het eerste kwartaal van 2011 zich doorzet, behoren bedrijfsinbraken volgend jaar bij de grootste stijgers.

Het aantal aangiften van zakkenrollerij (gevat onder de noemer 'overige misdrijven') is in de afgelopen vier jaar verdubbeld. En als de trend van het eerste kwartaal van 2011 zich doorzet zal het aantal aangiften dit jaar nog eens met 60 % stijgen (naar 222).

Tot slot blijkt een toenemend aantal leerlingen slachtoffer van diefstal op school (van geld, GSM's e.d.). Diverse scholen (waaronder het ROC) hebben mede om die reden extra beveiliging ingehuurd.

Geweld

In Helmond worden op jaarbasis ruim 800 geweldsincidenten geregistreerd. Onderzoek wijst uit dat gemiddeld in Nederland van iedere tien geweldsmisdrijven er circa zeven zijn weg te schrijven als straatgeweld en de rest als huiselijk geweld. Dat betekent dat in Helmond ruim 550 aangiften zijn voor straatgeweld en bijna 250 aangiften van huiselijk geweld (voornamelijk tussen partners of ex partners).

Daar doorheen loopt een ander onderscheid. Het gaat om instrumenteel of niet instrumenteel geweld. Overvallen of straatroof worden gerangschikt onder instrumenteel geweld. Geweld (of de dreiging ermee) is hier een middel (instrument) om een slachtoffer te beroven. Circa 40 geweldsmisdrijven in Helmond zijn gekwali ceerd als straatroof of overval en vallen daarmee onder de noemer 'instrumenteel geweld'. Het aantal straatroven en overvallen is in de afgelopen vier jaar in Helmond fors gedaald (gehalveerd). De winst is overigens uitsluitend behaald door een afname van het aantal straatroven en dan vooral in het centrum van Helmond. De cijfers over het eerste kwartaal van 2011 (en de daarop gebaseerde prognose) baren echter wel enige zorg. Als deze prognose uitkomt neemt het aandeel 'straatroof en overvallen' weer ink toe (het niveau van voorgaande twee jaren).

5. Onder 'overige vermogensmisdrijven' valt een scala aan misdrijven waarvan de belangrijkste twee (1) diefstal / inbraak uit garagebox, schuur of tuinhuis en (2) zakkenrollerij.

Uitgaansgeweld is in Helmond al een aantal jaren redelijk constant. Noodzakelijk lijkt een aanscherping van het antidiscriminatiebeleid horeca. Momenteel constateren betrokkenen dat horecagelegenheden systematisch weigeren om jongeren van Marokkaanse, maar ook Turkse of Oost-Europese komaf binnen te laten. Het gevolg is dat deze jongeren met elkaar op straat rondhangen, voor de nodige overlast zorgen en ook met enige regelmaat betrokken worden bij geweldsincidenten. Maar het leidt er ook toe dat (een deel van) deze jongeren zich gaan ophouden in de zogenaamde 'foute' kroegen. Er dient ook een nader gekeken te worden naar de forse stijging van openlijke geweldpleging. Vooralsnog hebben betrokkenen geen zicht waar precies de oorzaak van deze stijging in zit.

Huiselijk geweld heeft duidelijk de aandacht van de politie. Er is voldoende uitwisseling via een informeel netwerk. Specifieke gevallen worden ook besproken met de hulpverlening. Wat ook steeds meer gebeurt – en dat is winst – is dat de hulpverleningsinstellingen ook van hun kant risicogezinnen aandraagt (die dus nog niet in beeld zijn bij de politieteams) met het verzoek aan de verantwoordelijke wijkagent hier een 'extra oogje' in het zeil te houden. Standaard procedure is ook bij huiselijk geweldsincidenten op een adres waar ook kinderen wonen dat een melding gedaan wordt bij jeugdzorg (zogenaamde zorgmelding).

Aandachtspunten zijn het vollediger in beeld brengen van zogenaamde risicoadressen huiselijk geweld (adressen waar in één jaar twee of meer meldingen van huiselijk geweld zijn geregistreerd) en een ruimere toepassing van het huisverbod. Dat zou mede kunnen vanwege de succesvolle efficiëntieslag die de politie heeft gemaakt en waarbij ze de afhandeling van de bestuurlijke maatregelen 'huisverbod' hebben weten terug te brengen van acht naar twee uur. Een procedure die landelijk navolging verdient.

Dadergroepen in beeld

Onze stelling is dat als men zich richt op specifieke delicten, men op zijn best een verschuiving naar andere delictsoorten bewerkstelligd (het zogenaamde 'waterbedeffect'). Effectief veiligheidsbeleid dient zich daarom *niet* primair te richten op de diverse vormen van criminaliteit, zoals woninginbraak, auto-inbraak en zelfs ernstige delicten als straatroof. Het zijn dadergroepen en daarmee samenhangende risicogroepen ('high & low potential') die in beeld moeten worden gebracht en vervolgens aangepakt moeten worden. En bij het in beeld brengen van deze dadergroepen moet tevens duidelijk zijn met welke verschillende delictsvormen ze zich bezighouden.

Daarbij moet lokaal bestuur zich ook realiseren dat niet iedere dadergroep op lokaal niveau effectief is aan te pakken. Integendeel, we zullen zien dat naarmate dadergroepen regionaal of zelfs landelijk gaan opereren ze vanuit lokaal veiligheidsbeleid minder effectief zijn

te bestrijden. Dat geldt zo mogelijk nog sterker voor dadergroepen die zelfs helemaal niet afkomstig zijn uit Helmond. Het is duidelijk dat voor de aanpak van dergelijke groepen andere samenwerkingsverbanden noodzakelijk zijn.

In Helmond gaat het grosso modo om tien dadergroepen die relevant zijn om in beeld te brengen. Ze worden in paragraaf 5 kort beschreven.

Aandachtspunten in het kort

Er zijn een aantal zaken benoemd die bijdragen aan een verdere verbetering van de veiligheid in Helmond. Deze zijn grofweg te rangschikken onder drie noemers:

1. Nieuwe accenten

Betrokken veiligheidsfunctionarissen signaleren enkele 'thema's van morgen' die ze onder aandacht willen brengen van lokaal bestuur en andere veiligheidspartners. Door hier in een vroegtijdig stadium aandacht aan te besteden, positioneert de gemeente Helmond zich 'aan de voorkant van het veiligheidsprobleem'.

Aanpak van de 'nieuwe' veelpleger

In het kader van verhoogde pakkans en strengere sancties is het aan te bevelen een selecte groep (jonge) bekende criminelen in aanmerking te laten komen voor een 'speciaal arrangement'. Het gaat om de 'nieuwe veelpleger' afkomstig uit de eerder genoemde harde kern die zich veelvuldig schuldig maakt aan allerlei (vermogens)delicten. In tegenstelling tot de verslaafde veelpleger wordt deze nieuwe veelpleger echter veel minder vaak gepakt. Maar als gekeken wordt naar hun criminele activiteiten scoren ze bijzonder hoog. Lokaal bestuur zou in nauwe samenwerking met buurtbrigadiers en recherche deze nieuwe groep veelplegers in beeld kunnen gaan brengen. De afspraak is dan dat er standaard bij jongeren op die lijst wordt 'doorgerechercheerd' bij aanhouding. Dat betekent dat gestreefd wordt een maximaal aantal zaken bekend te krijgen.

Heling

Heling is van oudsher een 'ondergeschoven kindje' als het gaat om criminaliteitsbestrijding. Dat is ten onrechte, omdat een gemakkelijke afzetmarkt voor gestolen goederen als één van de voedingsbronnen voor de hierboven geschetste vermogenscriminaliteit kan worden beschouwd. Bestuurlijk veiligheidsbeleid moet zich dan ook te richten op het in beeld brengen en aanpakken van allerhande vrijplaatsen.

2. Verbeteren van de huidige aanpak

De betrokken veiligheidsfunctionarissen signaleren ook mogelijkheden het huidige veiligheidsbeleid op onderdelen te verbeteren.

Bias in toezicht

Aard en intensiteit van het toezicht moet meer dan nu het geval is worden bepaald aan de hand van de hot spots en hot times. Voor dat doel dient een 'overall locatieanalyse' te worden gemaakt van hot spots in Helmond en daaraan gekoppeld dagen en tijdstippen waarop hier de meeste misdrijven worden gepleegd (hot times). Het gaat dan primair om auto-inbraken, maar ook woninginbraken en etsendiefstallen.

Handhavingsbeleid ten aanzien van drugs

Vriend en vijand zijn het er over eens dat de drugsproblematiek in sterke mate bijdraagt aan de veiligheidsproblematiek in Helmond. De aanpak moet op meerdere fronten worden ingezet: een andere aanpak van vrijplaatsen voor illegale hennepcultuur en de daarmee samenhangende illegale straathandel en het terugdringen van drugsgebruik op scholen.

Antidiscriminatiebeleid horeca

Afspraken met horeca-exploitanten aangaande discriminatie aan de deur dienen beter te worden gecontroleerd. Op papier lijkt een en ander goed geregeld, maar in de praktijk worden bepaalde bezoekersgroepen (voornamelijk jongeren van Marokkaanse, maar ook van Turkse of Oost-Europese komaf) systematisch geweigerd. Het gevolg is dat deze jongeren met elkaar op straat rondhangen, voor de nodige overlast zorgen en ook met enige regelmaat betrokken zijn bij geweldsincidenten. Maar het leidt er ook toe dat deze jongeren zich gaan ophouden in de zogenaamde 'foute' kroegen.

Bredere toepassing huisverboden

Gemiddeld worden in Helmond op jaarbasis zo'n 20 tot 25 huisverboden opgelegd. In alle gevallen betreft het geweldsincidenten waar ook een strafrechtelijk traject is gestart. Vraag is of dit instrument niet ruimer kan worden ingezet. De politie Helmond kan inmiddels ook qua capaciteitsvraag voldoen aan een uitbreiding van het aantal huisverboden. Er is gezorgd voor een betere en efficiëntere administratieve afhandeling (waarbij de tijdsinvestering van acht uur maar liefst is terug gebracht tot slechts twee uur).

3. Noodzaak tot verdere analyse en verdieping

Tot slot zijn er drie thema's die nader moeten worden bestudeerd c.q. geanalyseerd. Op basis van de uitkomsten kan besloten worden of dat thema prioriteit verdient en welke aanpak dan noodzakelijk is.

Analyse overvallen 2010

Er is onvoldoende zicht op aard en achtergronden van de overvallen, alsmede welke dadergroep daarbij in beeld komt.

Analyse pv's aangaande openlijk geweld (persoon)

Aan de hand van een beperkte analyse van pv's aangaande openlijke geweld kan gekeken worden wat mogelijke oorzaken en achtergronden zijn van de fors gestegen aantallen aangiften op dit gebied. Op basis van de bevindingen kan dan nog eens met betrokken veiligheidsfunctionarissen – eventueel aangevuld met vertegenwoordigers van de horeca - van gedachten worden gewisseld.

Huiselijk geweld

Het aantal aangiften van huiselijk geweld kan verder worden teruggebracht door een nieuwe manier om zogenaamde risicoadressen 'huiselijk geweld' in beeld te brengen, met daaraan gekoppeld een ruimere toepassing van de maatregel 'huisverbod'.

Komende maanden dienen deze aandachtspunten met alle veiligheidspartners (onder regie van de gemeente Helmond) verder te worden uitgewerkt. De resultaten daarvan vormen dan mede de bouwstenen voor het integrale veiligheidsbeleid van de gemeente Helmond voor de komende jaren.

Aanscherping van het lokale veiligheidsbeleid: vier pilots

Afsluitend stellen we voor een viertal pilots te gaan uitvoeren. Deels kunnen die worden uitgevoerd in Helmond, maar ook een van de vier andere Brabantse gemeenten kan gekozen worden als 'proeftuin'. Want dat is de uiteindelijke bedoeling van deze pilots. Nadat ze in een beperkte setting (van één of twee gemeenten) zijn uitgetest kunnen ze vervolgens worden ingevoerd in alle vijf Brabantse gemeenten.

De *eerste* pilot beoogt voor lokale overheden het criminele netwerk jeugd/jong volwassenen in beeld te brengen. Daarvoor is een speciale methodiek gekozen waarmee de mogelijke samenhang tussen het lokale criminele netwerk jeugd/jong volwassenen en in Helmond actieve criminele infrastructuren (ZwaCri) zichtbaar wordt gemaakt. Met een dergelijk overzicht kan lokaal bestuur beter een keuze maken welke groepen / personen met voorrang moeten worden aangepakt.

De *tweede* pilot zal bestaan uit de ontwikkeling van een methodiek waarmee 'vrijplaatsen' in beeld kunnen worden gebracht. Gedacht wordt aan het ontwikkelen én testen van een checklist (inclusief daarbij behorende instructies) om dergelijke locaties in beeld te brengen.

De *derde* pilot richt zich op Inzicht het in beeld brengen van de carrière & actieradius van drugsrunners Helmond. Het gaat om de groep die uit het straatbeeld is verdwenen, maar nog wel degelijk actief is. Hoe ontwikkelt zich de criminele carrière én vooral in welke criminele infrastructuren nestelen ze zich?

Belangrijk onderdeel van een dergelijke exercitie is ook het in beeld te brengen of, en in welke mate deze personen nog (criminele)

contacten onderhouden met jeugdgroepen en/of personen in Helmond.

De *vierde* en laatste pilot is gericht op een methode om de informatiepositie rondom criminele groeperingen te verbeteren. Functionarissen belast met handhaving en toezicht worden daarbij gericht ingezet op opsporing. Voor Helmond is het interessant een dergelijke pilot op te zetten rondom de illegale hennepcultuur of rondom woninginbraak. In dat laatste geval zou dan het woninginbraakteam nauw gaan samenwerken met bijvoorbeeld het team Helmond West. De pilot bestaat uit het begeleiden en evalueren van deze werkwijze.

2

Veiligheid gemeten

Om een goed beeld te krijgen van de wijze waarop veiligheid in Helmond zich ontwikkelt, is het zinvol om de belangrijkste vormen van criminaliteit over meerdere jaren met elkaar te vergelijken. Zichtbaar wordt of het veiligheidsbeeld positief, dan wel negatief veranderd is.

Onderstaand overzicht geeft de ontwikkelingen op het gebied van veiligheid over de laatste vier jaar weer.⁶ Om de meest recente ontwikkelingen ook in beeld te krijgen zijn tevens de cijfers van het eerste kwartaal van 2011 weergegeven.⁷

6. We hanteren verder een vaste standaard voor het benoemen van structurele stijgers en dalers. Meer dan 10 % stijging ten opzichte van het gemiddelde van voorgaande drie jaren noemen we een structurele stijger (met groen gemarkeerd); meer dan 10 % daling ten opzichte van het gemiddelde van voorgaande drie jaren noemen we een structurele daler (met rood gemarkeerd).
7. Daarbij is tevens een prognose gegeven van de mogelijke cijfers voor 2011. Vanzelfsprekend moeten deze laatste cijfers met de nodige voorzichtigheid worden gelezen. Het eerste kwartaal geeft echter wel aan in hoeverre trends van de afgelopen vier jaar zich waarschijnlijk zullen doorzetten.

Misdrijven					Jan- april 2011	Door- berekend 2011
Gemeente Helmond	2007	2008	2009	2010		
Diefstal/inbraak woning	473	406	351	711	235	705
Voertuigcriminaliteit	980	719	860	782	214	642
Diefstal van brom-, etsen	811	1009	1063	1053	280	840
Diefstal/inbraak bedrijven	316	268	227	262	125	375!
Winkeldiefstal	189	208	257	196	74	222
Overige vermogensdelicten	880	1030	906	945	365	1095
Zedendelicten	64	58	66	75	14	42
Gewelddelicten	890	844	822	811	268	804
Aantasting openbare orde	1.386	1.310	1.247	1031	322	966
Illegale handel	417	372	428	422	108	324
Overige misdrijven	532	553	875	937	278	834

3

Vermogenscriminaliteit prioriteit

Over de hele linie is er sprake van een fors aantal vermogensdelicten. De de nitieve cijfers tot en met 2010 laten zien dat vermogensdelicten zoals auto-inbraak, diefstal van (brom) etsen en 'overige vermogensdelicten'⁸ stabiel, maar hoog blijven.

Ongunstige uitzondering op deze regel is het aantal woninginbraken. Dat is in de afgelopen vier jaar fors gestegen en – zo blijkt uit de prognose van 2011 – handhaaft zich op dat hoge niveau. Dat cijfer is nog enigszins ge atteerd omdat diefstal / inbraak uit garagebox, schuur of tuinhuis hier niet wordt meegerekend.⁹ Dat is in de afgelopen vier jaar verdubbeld van ruim 50 naar 110. Woninginbraak – zo blijkt uit voorgaande trendanalyse – is een structurele stijger. Op veel plaatsen in Helmond is er sprake van een verdubbeling; in West zelfs van een verviervoudiging. Absolute topper is het centrum waar verhoudingsgewijs de meeste inbraken plaatsvinden.

Het leeuwendeel betreft eenvoudige inbraken (' ipperaars'¹⁰); een beperkt deel bestaat uit grondige inbraken ('ambachtelijk voorbereid'). Met ambachtelijk wordt overigens geen positief waardeoordeel gegeven over dit type woninginbraken. De voorbereiding bestaat er uit dat een andere (professionelere) dadergroep actief is die slachtoffers doelbewuster (op basis van verwachte buit) uitkiezen en – indien nodig – ook geweld gebruiken.

Voor de bulk van eerstgenoemde soort woninginbraken ('eenvoudige inbraken') zijn bepaalde buurten – zo blijkt uit de analyses van de politieteam – vaker doelwit dan andere (achter in deze FFS geven we een reeks hot spotkaarten weer). Dat heeft te maken met het al dan niet aanwezig zijn van inbraakbeveiliging (wijken met oude slecht beveiligde woningen hebben de voorkeur).¹¹

Twee aandachtspunten willen we nu alvast aanstippen. Het zijn vaak criminele jongeren – veelal van Marokkaanse origine - uit dezelfde buurt die zich groepsgewijs schuldig maken aan woninginbraak. Wat zorgen baart is allereerst het openlijke en brutale karakter waarmee dergelijke inbraken worden gepleegd. Intimidatie en bedreiging worden hierbij niet geschuwd.

Buurbrigadier – “Ze pakken gewoon een hele straat waarvan ze een rij huizen afgaan om te zien of ze er in kunnen komen. Dat zie je aan veel braaksporen op een rijtje, waar het klaarblijkelijk niet gelukt is. Het zijn vaak groepjes criminele jongeren van veelal Marokkaanse afkomst die gewoon woninginbraak plegen dichtbij huis, in de eigen straat of zelfs bij de burens. Ze zijn veel brutaler, het boeit ze niet. Er is ook veel meer braakschade. Ze gaan met een koevoet de achtertuin

8. Onder 'overige vermogensmisdrijven' valt een scala aan misdrijven waarvan de belangrijkste twee (1) diefstal / inbraak uit garagebox, schuur of tuinhuis en (2) zakkenrollerij.
9. Deze vallen onder de categorie 'overige misdrijven'.
10. Ze verschaffen zich met simpele middelen (zoals met creditkaart het slot wegduwen = ipperen) toegang tot een woning. Ze stelen veelal 'klein spul', zoals sierraden, laptops, geld, en ook wel atscreens.
11. Momenteel zien we een stijging van het aantal woninginbraken in Oud-West en ook Helmond Noord.

in, maken een deur(post) volledig stuk of trappen een deur gewoon in. Indien een buurman de inbraak opmerkt, krijgt die een dreigende opmerking van de inbrekers, en gaan ze gewoon door met de inbraak.”

Wat ook zorgen baart is de jonge leeftijd waarop ze zich schuldig maken aan dergelijke delicten. Het is duidelijk dat hier een groep in beeld is die de komende jaren een groeiend aandeel zal hebben in de criminaliteitscijfers van Helmond. Met het plegen van een woninginbraak op twaalfjarige leeftijd zetten ze de eerste stappen op de criminele ladder. We komen daar verderop bij de bespreking van dadergroepen op terug.

Buurtbrigadier – “Laatst hebben we een groepje van vier woninginbrekers te pakken gehad (Marokkaanse en Turkse afkomst) die slechts dertien en veertien jaar oud waren. Het lijkt dat inbraak een aanloop is naar het grotere werk. Ze moeten zich met kleine criminaliteit bewijzen, zoals autocriminaliteit en woninginbraken, maar ook woningovervallen, e.d. Ze opereren in wisselende groepen in hun wijken waar ze van alles uithalen om ervaring op te doen en zichzelf te bewijzen.”

Inmiddels is een speciaal woninginbraakteam samengesteld dat zich vooral richt op het verder in beeld brengen en aanpakken van mogelijke daders. Wat daarbij helpt is dat men relatief veel ‘heterdaadjes’ heeft. Ook daar komen we verderop op terug.

Mogelijk nieuw aandachtspunt vormt het aantal bedrijfsinbraken. De afgelopen jaren is dat weliswaar gedaald, maar als de trend in het eerste kwartaal van 2011 zich doorzet, behoren bedrijfsinbraken volgend jaar tot de grootste stijgers.

Aparte aandacht dient uit te gaan naar zakkenrollerij (gevat onder de noemer ‘overige misdrijven’). Ook hier zien we in ruim vier jaar een verdubbeling van 75 aangiften in 2007 naar 141 aangiften in 2010. Als de trend van het eerste kwartaal van 2011 zich doorzet zal het aantal aangiften dit jaar nog eens met 60 % stijgen (naar 222).

Zorgwekkend is ook de toename van het aantal leerlingen dat slachtoffers is van diefstal op school (van geld, GSM's e.d.). Diverse scholen hebben mede om die reden extra beveiliging ingehuurd.

Deze cijfers zijn van belang omdat de positie van Helmond in de Gemeentelijke Veiligheidsindex wordt bepaald aan de hand van voornoemd rijtje vermogensdelicten. De sterke en ook in 2011 zichtbare stijging op het gebied van woninginbraak en zakkenrollerij, alsmede de vermoedelijke stijging van bedrijfsinbraken zal ook van invloed zijn op de rangorde van Helmond in de top honderd van onveilige gemeenten van Nederland.

4

Geweld breed aangepakt

Het aantal geweldsdelicten op jaarbasis in Helmond schommelt tussen de 800 en 900. 2007 was met bijna 900 geweldsmisdrijven een slecht jaar; 2010 (en als de trend zich doorzet ook 2011) scoort met 800 aanzienlijk beter. Relatief gezien weliswaar, want achthonderd geweldsmisdrijven op jaarbasis blijft gezien de ernst van geweldsmisdrijven erg hoog. In onderstaande tabel een overzicht van de daaronder vallende vormen van geweld.

Misdrijven					Jan- april	Door- berekend
Gemeente Helmond	2007	2008	2009	2010	2011	2011
Geweldsdelicten	890	844	822	811	268	804
(poging tot) moord, doodslag (1.4.2) ¹²	2	4	16	15	4	12
Openlijk geweld (persoon) (1.4.3)	26	21	32	50	16	48
Bedreiging (1.4.4)	259	259	302	286	73	219
Mishandeling (1.4.5)	525	491	412	418	152	456
Straatroof (1.4.6)	64	44	46	28	16	48
Overval (1.4.7)	14	25	14	14	7	21

Twee zaken vallen op. Ten eerste valt het overgrote deel van de geweldsmisdrijven onder de noemer 'mishandeling' en als goede tweede 'bedreiging'. Het gaat daarbij – zoals we later zullen zien – voornamelijk om uitgaansgeweld en huiselijk geweld. Ten tweede is het aantal straatroven en overvallen in Helmond verhoudingsgewijs hoog. Straatroof is voorgaand jaar scherp gedaald. Deze positieve trend zet zich naar het laat aanzien in 2011 niet door. We komen daar nog op terug.

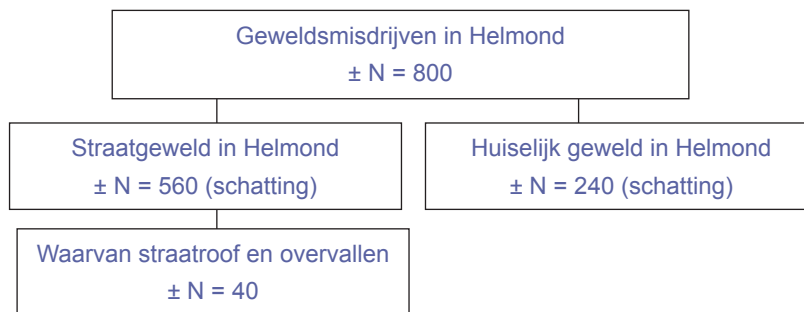
Straatgeweld en geweld achter de voordeur

Grofweg hebben we te maken met twee vormen van geweld: straatgeweld (geweld in het publieke domein) en geweld achter de voordeur. Bij straatgeweld onderscheiden we (1) burenruzies, of - algemener - conflicten in woonwijken tussen bewoners, (2) uitgaansgeweld en (3) geweld in het verkeer. Onderzoek wijst uit dat gemiddeld in Nederland van iedere tien geweldsmisdrijven er circa zeven zijn weg te schrijven als straatgeweld. In Helmond hebben we ruim 800 geweldsincidenten op jaarbasis. Dat betekent dat drie

12. De (landelijke) toename vanaf 2009 van (poging tot) moord en doodslag heeft te maken met de introductie van een nieuw registratiesysteem bij politie waarbij een (beperkt) deel van de zware mishandelingen alleen kan worden genoteerd onder poging tot doodslag (ten gevolge van veranderde invoercodes).

op de tien geweldsmisdrijven huiselijk geweld (voornamelijk tussen partners of ex partners) betreffen. Het zou dan in Helmond gaan om ruim 240 geweldsmisdrijven op jaarbasis.¹³

Daar doorheen loopt een ander onderscheid. Het gaat om instrumenteel of niet instrumenteel geweld. Overvallen of straatroof worden gerangschikt onder instrumenteel geweld. Geweld (of de dreiging ermee) is hier een middel (instrument) om een slachtoffer te beroven. Circa 40 geweldsmisdrijven in Helmond zijn gekwalificeerd als straatroof of overval en vallen daarmee onder de noemer 'instrumenteel geweld'. Voor alle duidelijkheid wijzen we er op dat de afname van het aantal straatroven in 2010 zich niet doorzet. De prognose is dat 2011 weer een stijging laat zien naar circa 70 aangiften van straatroof en overvallen. Hieronder een schematisch overzicht.

Waar vindt geweld plaats in Helmond?

De geweldsmisdrijven concentreren zich in een aantal buurten/wijken (aan het eind van deze FFS hebben we relevante hot spotkaarten weergegeven). Veel (uitgaans)geweld is geconcentreerd in het uitgaanscentrum (Havenweg, Havenplein en Steenweg.). Een tweede hotspot betreft de oude binnenstad (Dijksestraat, Jan Stevensstraat en Heistraat) waar veel sociale problematiek is. Daklozen (waaronder Polen), verslaafden e.d. Bovendien zitten hier ook enkele snackbars en shoarmazaken waar uitgaanspubliek elkaar na sluitingstijd treft en de zaak wel eens uit de hand wil lopen.

Straatroof en overvallen

Straatroof en overvallen zijn in de optiek van betrokken veiligheidsdeskundigen van een andere orde. Straatroof kan meer en meer worden gekarakteriseerd als 'gelegenhedscriminaliteit'. Toevallige passanten (veelal jongeren) worden 'voor de lol' bedreigd, geïntimideerd of in elkaar geslagen en 'en passant' gedwongen hun erts, mobieltje of geld af te geven.

Door het impulsieve karakter is er moeilijk een patroon te ontdekken in straatroof. Locaties en tijdstippen wisselen vrij willekeurig. Dat bemoeilijkt een adequate aanpak.

13. Momenteel loopt een verzoek om de precieze cijfers voor huiselijk geweld te achterhalen.

Van heel andere orde zijn overvallen. De betrokkenen spreken hun verontrusting uit over het feit dat een kleine, maar groeiende groepje jongeren weinig remmingen kent op dit vlak.

Voorlopige analyses wijzen uit dat we hier te maken hebben met twee deels verschillende dadergroepen. Een klein deel van de jongeren die zich ook bezighouden met andere vormen van groepsriminaliteit zoals auto-inbraak en woninginbraak blijkt zich bij tijd en wijle ook schuldig te maken aan straatroof. Straatroof is dan één van de delicten waar deze jongeren zich – meestal *groepsgewijs* - schuldig maken.

Over de daders die zich schuldig maakt aan overvallen is vooralsnog onvoldoende materiaal beschikbaar. Het zou aanbeveling verdienen aan de hand van de modus operandi te bepalen of we hier te maken hebben met ad hoc en willekeurig geplande overvallen of juist professionele overvallen. In dat laatste geval moeten potentiële daders gezocht worden in andere circuits.

Het jaar 2007 is qua overvallen en straatroven in Helmond een slecht jaar en vanaf dat moment is door extra inzet een langzame en gestage afname bewerkstelligd. Een succesvolle aanpak derhalve. Het aantal straatroven en overvallen is in deze periode fors gedaald (gehalveerd). De winst is overigens uitsluitend behaald door een afname van het aantal straatroven en dan vooral in het centrum van Helmond. Betrokkenen geven wel aan dat we hier wellicht ook een mogelijke verschuiving zien naar andere vormen van criminaliteit zoals woninginbraak.

Buurtbrigadier – “Door het extra toezicht is de pakkans veel groter geworden. Dat spreekt zich rond. Het is heel goed mogelijk dat er daardoor een verschuiving heeft plaatsgevonden naar woninginbraak. Het gaat ten slotte om dezelfde dadergroep.”

De cijfers over het eerste kwartaal van 2011 (en de daarop gebaseerde prognose) baren echter wel enige zorg. Als deze prognose uitkomt neemt het aandeel ‘straatroof en overvallen’ weer ink toe (het niveau van voorgaande twee jaren).

Buurtbrigadier – “Laatst hebben we een dertienjarige jongen aangehouden die met een ets en ladder over straat ging. Bij aanhouding bleek hij een geladen pistool op zak te hebben. Nog maar 13 jaar! “

Uitgaansgeweld

Uitgaansgeweld is in Helmond al een aantal jaren redelijk constant. De piek ontstaat standaard na sluitingstijd. Zowel jongeren uit Helmond en uit omliggende gemeenten zoals Deurne en Mierlo – met de nodige alcohol op - komen massaal op straat en dat leidt normaliter tot botsingen. Voor het merendeel betreft het één – op –

één geweldsincidenten, bijna altijd alcoholgerelateerd. Men wordt bijvoorbeeld geweigerd en raakt slaags met de portier of er ontstaat een con ict in een horecagelegenheid dat - nadat men buiten is gezet - op straat wordt voortgezet.

Opvallend is overigens wel de sterke toename van het aantal gevallen van openlijke geweldpleging. En in lijn daarmee de toename van het aantal geweldsincidenten in het uitgaanscentrum van Helmond waarbij meerdere personen zijn betrokken. Dit resulteert in twee aanbevelingen voor het lokaal veiligheidsbeleid:

1. Antidiscriminatiebeleid horeca

Allereerst dient beleid ontwikkeld te worden om discriminatie aan de deur van horecagelegenheden te voorkomen. Momenteel constateren betrokkenen dat horecagelegenheden systematisch weigeren om jongeren van Marokkaanse, maar ook Turkse of Oost-Europese komaf binnen te laten. Het gevolg is dat deze jongeren met elkaar op straat rondhangen, voor de nodige overlast zorgen en ook met enige regelmaat betrokken worden bij geweldsincidenten. Maar het leidt er ook toe dat (een deel van) deze jongeren zich gaan ophouden in de zogenaamde 'foute' kroegen.¹⁴

Buurtbrigadier –“Nee, die komen nergens meer binnen. Maar verder hebben we daar niet zo veel zicht op. Een deel van hen heeft het te bont gemaakt. Ze hebben het voor de rest van de Marokkanen verziekt, want die komen er ook niet meer in. Deze laatste groep zal wel ergens anders heen gaan, Eindhoven of Venray of zo. De foute jongens komen in de rotkroegen. Bijvoorbeeld . . . die nu voor een half jaar dicht is vanwege het aantreffen van cocaïne. Nu zitten ze in de . . . straat, in een of ander vage tent. Of ze gaan naar . . . , of het internetcafé . . . waar ook de crème de la crème binnen zit. Daar worden allerlei criminele zaken besproken.”

2...Analyse pv's aangaande openlijk geweld (persoon) (1.4.3).

Er dient nader gekeken te worden naar de forse stijging van openlijke geweldpleging. Vooralsnog hebben betrokkenen geen zicht waar precies de oorzaak van deze stijging in zit. Het lijkt dan ook raadzaam een selectie van deze dossiers eens nader te analyseren. Op basis van de bevindingen kan dan nog eens met betrokken veiligheidsfunctionarissen van gedachten worden gewisseld.

Voetbalgeweld

Helmond heeft – zo geven de betrokkenen aan – nauwelijks problemen die voetbalgerelateerd zijn. Er doen zich geen problemen voor in het centrum en ook niet – een enkel incident daargelaten – bij het supporterscafé.

14. Deze qua etniciteit zeer gemêleerde groep is overigens door de gemeente al een beeld gebracht. Er is echter nog verder geen beleid op ontwikkeld.

Relationeel of huiselijk geweld

Huiselijk geweld komt in alle wijken van Helmond voor (zowel de 'nette' wijken, als de achterstandswijken). Volgens diverse deskundigen rondom huiselijk geweld is er de laatste tijd een sterke stijging van huiselijk geweld. Dit komt niet omdat het meer voorkomt, maar omdat er steeds meer aandacht voor is binnen de politie. Hierdoor worden slachtoffers vaker gestimuleerd om aangiften te doen. De politie kan ook - zonder aangifte – zelf besluiten tot vervolging over te gaan (we noemen dat ambtshalve vervolging) en ook dat leidt tot een toename van het aantal zaken.

Huisverbod

Sinds 2009 is het mogelijk via een bestuurlijke maatregel de pleger van huiselijk geweld tijdelijk uit huis te plaatsen. Dat geldt dan primair voor die situaties waarin onvoldoende gronden zijn voor een strafrechtelijk optreden, maar wel tal van aanwijzingen zijn dat de situatie binnen niet al te lange termijn opnieuw kan escaleren. We noemen die maatregel 'het huisverbod'.

De pleger van huiselijk geweld wordt hiermee voor een kortdurende periode (tien dagen) verboden thuis te komen en hij mag geen contact hebben met de in de beschikking met name genoemde gezinsleden en/of huisgenoten. Daarmee wordt een mogelijke escalatie van huiselijk geweld voorkomen. In deze periode wordt tevens alles in het werk gesteld om dader en slachtoffer (s) te begeleiden naar hulpverlening (snelle interventie). Het is mogelijk het huisverbod te verlengen tot maximaal 4 weken.

Huiselijk geweld een prioriteit

Huiselijk geweld heeft duidelijk de aandacht van de politie. Er is voldoende uitwisseling via een informeel netwerk. Specifieke gevallen worden ook besproken met de hulpverlening. Wat ook steeds meer gebeurt – en dat is winst – is dat de hulpverleningsinstellingen ook van hun kant risicogezinnen aandraagt (die dus nog niet in beeld zijn bij de politieteams) met het verzoek aan de verantwoordelijke buurtbrigadier hier een 'extra oogje' in het zeil te houden. Standaard procedure is bij huiselijk geweldsincidenten op een adres waar kinderen wonen dat een melding gedaan wordt bij jeugdzorg (zogenoemde zorgmelding).

Huiselijk geweld is en blijft per definitie een prioriteit. Zeker als men zich realiseert dat er slechts een zeer klein deel van het werkelijke aantal huiselijk geweldsincidenten in beeld komt. En bij al die gevallen kan men er gevoelig van uitgaan dat dergelijke personen al veel vaker slachtoffer zijn geweest van geweld.

Dit resulteert in twee aanbevelingen voor het lokaal veiligheidsbeleid:

1. Risicoadressen 'huiselijk geweld' in beeld

Een substantieel deel van de huiselijk geweldsincidenten wordt weggeschreven onder bijvoorbeeld overlast (vooral burengerucht) en vernieling. Nadeel hiervan is dat deze incidenten niet in beeld komen bij justitie (en hulpverlening). Pas als dergelijke incidenten worden geregistreerd als *gewelds*incidenten komen dergelijke adressen in beeld.

Inzet is voornoemde overlastincidenten (met de code huiselijk geweld) in beeld te brengen. Als deze worden meegenomen blijkt dat het aantal incidenten dat valt onder de brede noemer 'huiselijk geweld' ruim een derde hoger te liggen.

Op basis van deze beide bronnen kunnen vervolgens veel nauwkeuriger de zogenaamde 'risicoadressen huiselijk geweld' in beeld gebracht. Het gaat om adressen waar *twee keer per jaar of meer* een melding en/of aangifte is geregistreerd met de code 'huiselijk geweld'.

Overwogen kan worden dergelijke risicoadressen ingeval van een nieuwe melding bij voorrang in aanmerking te laten komen voor een huisverbod (en daaraan gekoppeld hulpverleningstraject).

2 Bredere toepassing huisverboden

Gemiddeld worden in Helmond op jaarbasis zo'n 20 tot 25 huisverboden opgelegd. In alle gevallen betreffen het geweldsincidenten waar ook een strafrechtelijk traject is gestart. Vraag is of dit instrument niet ruimer kan worden ingezet, zeker gezien een aantal huiselijk geweldsincidenten op jaarbasis. Het gaat dan niet alleen om meer huisverboden (met daaraan gekoppelde hulpverleningstrajecten), maar óók om de toepassing van huisverboden in die gevallen waar strafrechtelijk optreden (nog) niet mogelijk is. Het huisverbod is bij uitstek een instrument dat eerder kan worden ingezet en waarmee ernstigere geweldsescalaties in de toekomst kunnen worden voorkomen.

De politie Helmond kan inmiddels ook qua capaciteitsvraag voldoen aan een uitbreiding van het aantal huisverboden. Er is gezorgd voor een betere en efficiënte administratieve afhandeling (waarbij de reguliere tijdsinvestering van acht uur maar liefst is terug gebracht tot slechts twee uur).

5

Dadergroep als invalshoek

Bij onze analyse van de belangrijkste vormen van vermogens- en geweldscriminaliteit is met betrokkenen ingegaan op 'het verhaal achter de cijfers'. Gekeken is naar mogelijke oorzaken, locaties waar het zich concentreert, maar vooral welke dadergroepen er in beeld zijn. Wat lokaal bestuur, maar ook politie zich moet realiseren is dat dit een gedeeltelijke breuk is met de huidige aanpak.

Men dient veiligheidsbeleid dat zich richt op het aanpakken van bepaalde vormen van criminaliteit, zoals woninginbraak, auto-inbraak en zelfs ernstige delicten als straatroof los te laten. Het zijn dadergroepen en daarmee samenhangende risicogroepen ('high & low potential') die in beeld moeten worden gebracht en vervolgens aangepakt moeten worden. En bij het in beeld brengen van deze dadergroepen moet tevens duidelijk zijn met welke verschillende delictsvormen ze zich bezighouden.

Onze stelling is dat als men zich richt op specifieke delicten, men op zijn best een verschuiving naar andere delictsoorten bewerkstelligd. Dat zien we ook in diverse Brabantse gemeenten. Het 'waterbedeffect' waarbij bijvoorbeeld het sluiten van coffeeshops in Bergen op Zoom en Roosendaal leidt tot een afnemende markt voor illegale straathandel en daarmee (vermoedelijk) tot een toename van woninginbraken.

Ook in Helmond is dat zichtbaar. Uit de cijfers blijkt dat het aantal straatroven en overvallen is gedaald, maar dat woninginbraak is gestegen. De verklaring hiervoor ligt volgens de politieambtenaren in het feit dat de pakkans veel groter is voor straatroof en overval, en dat er daarom een verschuiving heeft plaatsgevonden naar woninginbraak.

Prioriteren dadergroepen voor lokale aanpak

Niet iedere dadergroep is op lokaal niveau effectief aan te pakken. Integendeel, we zullen zien dat naarmate dadergroepen regionaal of zelfs landelijk gaan opereren ze vanuit lokaal veiligheidsbeleid minder effectief zijn te bestrijden. Dat geldt zo mogelijk nog sterker voor dadergroepen die zelfs helemaal niet afkomstig zijn uit Helmond. Het is duidelijk dat voor de aanpak van dergelijke groepen andere samenwerkingsverbanden noodzakelijk zijn.

Maar wat blijft gelden, is dat door dadergroepen of criminele netwerken in beeld te brengen, alsmede de vormen van criminaliteit waar ze zich mee bezighouden, men bestuurlijk (en politieel) een

veel gefundeerdere keuze kan maken waar men zijn aandacht op richt. Het in de toekomst voortdurend doorgronden van, en sturen op de aanpak van criminele netwerken biedt meer perspectief dan het sturen op reductie van bepaalde delictsoorten.

Hoe dergelijke criminele netwerken in beeld kunnen worden gebracht, daar komen daar nog uitgebreid op terug.

Tien dadergroepen in beeld

Als we het spectrum van dadergroepen overzien is daar een duidelijk patroon in te onderkennen. We richten ons daarbij allereerst op de huidige en komende generatie van lokale criminelen. Een goed vertrekpunt om deze groep in beeld te brengen is de jaarlijkse inventarisatie van problematische jeugdgroepen in Helmond. De meest recente inventarisatie wijst uit dat Helmond één criminele, twee overlastgevende en zesentwintig hinderlijke jeugdgroepen heeft.

In feite vormen deze jeugdgroepen een groot reservoir waaruit we de huidige én komende generatie jeugdige crimineeltjes kunnen visen. Daarbij moeten we ons zeker niet beperken tot de drie jeugdgroepen die als crimineel of (ernstig) overlastgevend worden beoordeeld. Analyses in diverse gemeenten heeft aangetoond dat ook in de andere jeugdgroepen een (weliswaar kleiner) deel kan worden aangemerkt als 'rising star' aan het criminele moment.

Het gaat er om wat de grootste aantrekkingskracht is van een bepaalde jeugdgroep. Globaal zien we dat de jeugdgroep kan fungeren als *sociaal platform* waarbij jongeren met soortgelijke achtergrond elkaar ontmoeten. Daarbij worden argumenten genoemd als 'het in dezelfde buurt wonen', 'vriendschap', maar ook 'etniciteit'. Jeugdgroepen kunnen ook fungeren als *crimineel platform*.

We zien dan twee varianten:

1. De aantrekkingskracht zit hem in het gezamenlijk plegen van 'kleine' criminaliteit en overlast.

We kunnen dat met recht kwalificeren als *groepsriminaliteit*. En in dat opzicht fungeren alle drie de typen jeugdgroepen als hét platform voor deze (lichtere) vormen van groepsriminaliteit. Daarbij is wel duidelijk dat dit niet in gelijke mate geldt. Bij de meeste hinderlijke jeugdgroepen blijft het bij 'onschuldige vormen' van groepsriminaliteit, maar soms springt zo'n jeugdgroep eruit en maken enkelen zich schuldig aan verdergaande vormen van groepsriminaliteit. Ook bij een deel van de overlastgevende jeugdgroepen zien we – vaak in de sfeer van ernstige overlast – dergelijke groepsgevoelensgepleegde criminaliteit. Bij criminele jeugdgroepen tot slot is het vooral de jongere lichte lichte die zich hier op een breed front schuldig aan maakt.

2. De aantrekkingskracht van een jeugdgroep kan ook zitten in het feit dat die jeugdgroep de gelegenheid biedt partners te vinden voor 'zwaardere vormen van criminaliteit'.

Dat gebeurt overigens vooral in kleinere wisselende gelegenheids-coalities van twee tot drie of vier man. Men maakt zich schuldig aan inbraak, diefstal e.d. De jeugdgroep is dan als het ware een reservoir waaruit men de juiste 'partners in crime' kan uitzoeken. Het spreekt vanzelf dat we deze vormen van criminaliteit vooral bij (de oudere lichte van) criminele jeugdgroepen tegenkomen. Maar niet uitsluitend. Ook overlastgevende en soms zelfs enkele leden van hinderlijke jeugdgroepen kunnen zich hieraan schuldig maken.

Overlastgevende en criminele jeugd: circa 250 tot 350 risicojongeren

Het straatbeeld in de wijken (vooral rond centrum van Helmond)¹⁵ wordt bepaald door twee groepen risicojongeren: allereerst echt jonge kinderen vanaf soms tien of elf jaar die tot 's avonds laat op straat rondhangen en een harde kern van vijftien jaar en ouder (tot in de twintig). Een deel van deze twee groepen (voor een belangrijk deel afkomstig uit de lokale Marokkaanse gemeenschap) maakt zich schuldig aan een breed scala aan vermogensdelicten. Woninginbraak en auto-inbraak zijn daarbij zogenaamde volgdelicten in die zin dat deze jongeren hieraan voorafgaand al in beeld zijn geweest voor etsdiefstal, winkeldiefstal, overlast, vernielingen, e.d. Ze zijn nadrukkelijk aanwezig in de wijken. Ze zoeken de grenzen op en overschrijden die zelfs met enige regelmaat. Ze zorgen voor de nodige overlast, gedragen zich provocerend en intimiderend naar bewoners en ook de politie. Bewoners worden bedreigd en ook wel als 'doelwit' uitgekozen. Het gaat hierbij nog wel om wat we typisch *groeps*criminaliteit noemen.

Netwerkinspecteur (speerpunt jeugd Helmond)- Zaterdagavond besluiten twee jongeren dat ze willen gaan inbreken. Ze bellen wat vrienden af en vragen wie er zin heeft om mee te gaan. De een wil wel en de ander niet, en zo heb je dan een groep geformeerd. Vaak kennen de jongeren elkaar van hun hangplek en van school. Er wordt op school gerekruteerd, voornamelijk van VMBO en lager niveau.

Speciale aandacht dient er te zijn voor de toenemende neiging van deze groep voornamelijk Marokkaanse jeugd zich tamelijk asociaal te manifesteren in het publieke domein. De brutaliteit die we eerder zagen bij het plegen van woninginbraak zien we ook in het gedrag op straat. Bewoners worden lastig gevallen en ingeval er enig commentaar volgt kan dat zelfs leiden tot regelrechte bedreigingen. Dat hiermee langzaam maar zeker de spanningen in dergelijke wijken / buurten hoog oplopen is al lang geen verrassing meer. Dat impliceert ook dat de zaak bij het minste of geringste kan escaleren. De eerste signalen dat bewoners het niet meer pikken zijn al ge-

15. Het betreft een oudere wijk met goedkopere woningen waar zich langzamerhand veel (grote) Marokkaanse gezinnen vestigen.

hoord. Er zijn initiatieven tot het instellen van een soort burgerwacht die zelf wel orde op zaken zal stellen. Het is niet meer dan logisch dat lokaal bestuur deze zaken zeer serieus dient te nemen.

In Helmond is de prognose dat we het uiteindelijk over circa 250 tot 350 jongeren hebben die tot deze risicogroep behoren. Op basis van de huidige analyses heeft men daarvan ruim 100 expliciet in beeld. ^{16/17}

‘Doorgecriminaliseerde’ harde kern: 150 tot 250 jongvolwassenen

Interessant – en helaas veel fragmentarischer in beeld – is de risicogroep jong volwassenen daarboven in leeftijd variërend van achttien tot eind twintig/midden dertig. Het is de groep die inmiddels kan worden gerekend tot de harde kern van jonge criminelen in Helmond die – zoals we verderop zullen betogen – ook op stedelijk en zelfs regionaal niveau onderdeel vormen van een crimineel netwerk waarin men elkaar (vaag) kent uit het criminele circuit. Het is een los netwerk waarin men kleine gelegenheidscoalities vormt voor het plegen van bepaalde vormen van criminaliteit. Deze oudere lichte (bestaande uit twintigers en zelfs dertigers) is een stuk mobieler. Dat impliceert ook dat ze onderling veel vaker contact hebben met ‘soortgenoten’ uit andere delen van Helmond. En – wat belangrijker is – ze plegen criminaliteit in heel Helmond en vaak ook daarbuiten. Deze groep lijkt hun contacten vooral te formeren rondom criminele activiteiten. Groepsgewijze criminaliteit (toevallig en ad hoc gepland) verandert in serieus geplande en veel doelgerichte vormen van criminaliteit. Men kiest de meest geschikte ‘partners in crime’ uit een breder reservoir van criminele contacten. Ook jongeren uit de andere problematische jeugdgroepen komen dan in beeld.

De doelgerichtheid blijkt onder meer uit de wijze waarop slachtoffers worden uitgezocht. Mensen die een eigen zaak hebben, maar ook marktkooplui waarvan bekend is dat ze veel geld in huis hebben zijn doelwit. Dit veronderstelt om zijn minst planning en voorbereiding.

Rechercheur – “Er zitten slimme gasten tussen. Ze saboteren met alle gemak mooie alarmsystemen. Cijfercombinaties hebben ze zo uitgewist. Sommigen hebben ook behoorlijk werk bij een telecommunaal of een verzekeringsmaatschappij bijvoorbeeld. Ze weten wie waardevolle spullen heeft verzekerd en weten alles van alarmsystemen. Zo hebben we ook eens bij een van die jongens een kenteken opvraging via sms onderschept.”

Deze harde kern houdt zich – veelal in kleine groepjes in wisselende samenstelling - bezig met een scala aan vormen van ernstige criminaliteit dat kan lopen van woninginbraak of auto-inbraak, overvallen, bedrijfsinbraken en gedwongen prostitutie (loverboy praktijken). En het is juist deze ‘veelzijdigheid’ die het zinvol maakt onze in-

16. Ruim twee jaar geleden is een grootschalig onderzoek gestart naar een door de informatieafdeling (RIO) geselecteerde groep van circa 45 verdachten van onder andere woninginbraak. Het gaat om jongeren onder de achttien jaar veelal van Marokkaanse origine (in de reeks onderzoeken omschreven als ‘Karperonderzoeken’).
17. Voor een globale outline verwijzen we naar de miniconferentie ‘Jeugd met allochtone roots’ die in 2009 is gehouden (<http://www.helmond.nl/BIS/2009/RIB/RIB%20074%20Conferentie%20jeugd%20bijlagen.pdf>).

spanningen te richten op de dadergroep en niet op afzonderlijke delictsvormen.

Actieve drugsrunners

Speciale zorg gaat uit naar de groep Marokkaanse twintigers en dertigers uit Helmond die actief zijn in de drugshandel. Hun criminele status in het drugscircuit moet overigens niet overschat worden. Vaak acteren ze in de onderste regionen van dergelijke criminele organisaties.¹⁸ Interessant is wel dat de runnersmarkt in Nederland voor een belangrijk deel beheerst wordt door deze Marokkaanse twintigers & dertigers.¹⁹ Een logische verklaring hiervoor is hun (drugs)contacten met het thuisland Marokko én hun landelijke en zelfs grensoverschrijdende netwerk van familiale contacten (onder meer richting België). Voor de criminele netwerken die hierachter zitten is het aantrekkelijk om 'in eigen circuit' te rekruteren. Enigszins cynisch zou men kunnen stellen dat deze jonge criminelen uit Helmond ook elders in Brabant en Limburg (maar ook in België en in Noord Frankrijk) stage lopen c.q. werkervaring opdoen in het drugscircuit. Door op deze (anonieme) manier te werken wordt ook de pakkans fors gereduceerd.

Vormend voor deze jonge criminelen is het feit dat de drugswereld en de zich daarbinnen afspelende criminele activiteiten veelal onopgemerkt blijven. De risico's om 'gepakt' te worden zijn dus betrekkelijk gering. We spreken in dit verband van 'aangifteloze delicten'. Niemand – zowel runner als koper – heeft er belang bij dat deze activiteiten aan het licht komen. Op een ander front zijn de risico's echter absoluut niet gering. Binnen deze wereld gaat veel geld om, de concurrentie is groot en ripdeals en daarmee samenhangende afrekeningen (soms met dodelijke afloop) zijn berucht. Om zich hier tegen te beschermen zijn deze jonge criminelen op zichzelf aangewezen. De drugswereld kenmerkt zich dan ook door wapenbezit en met enige regelmaat geweldsincidenten.

In Helmond – zo prognosticeren we - vormen zij min of meer een subnetwerk. Zij zijn onder meer actief als runner in het centrum van Helmond (en in toenemende mate Helmond West) en vormen het zichtbare deel van een onderliggende criminele infrastructuur die zich bezighoudt met productie en handel in drugs (waaronder synthetische). Deze laatste is – zoals uit eerste analyses blijkt – deels bepaald door 'familiaal' gevormde structuren waarbij (verre) verwantschap en geografische origine (afkomstig uit dezelfde gebieden in Marokko) bepalend lijken.

18. Redelijk zicht op de nationale en internationale drugswereld ontbreekt. Zeker is dat deze het niveau van deze individuele drugsrunners en/of een eenvoudige politieregio ver overstijgt.

19. 'Niets te verliezen; een onderzoek naar drugrunners en daaraan gerelateerde problematiek in Limburg Zuid'. Anton van Wijk & Bo Bremmers, i.v. 2011.

Criminelen buiten beeld: doorgroei naar georganiseerde criminaliteit

Interessant is ook dat een deel van deze harde kern uit beeld verdwijnt. Deze groep zou 'met stip' gevolgd moeten worden. Waar zijn ze crimineel actief? Zijn ze op die locaties in beeld bij de collega's? In hoeverre hebben ze nog criminele contacten in Helmond? In welke criminele groeperingen zijn ze 'opgenomen'?

Netwerkinspecteur: "W.A. was er een die we elke dag zagen. Dik in de overvallen e.d. Dan zien we hem drie jaar niet meer. Hij komt pas weer in beeld als hij plotseling is aangehouden in België voor groot-schalige XCT handel. Nu zie ik hem weer met enige regelmaat hier in Helmond. Dan vraag ik me af waar hij zich nu mee bezig houdt. Of eigenlijk weet ik dat wel."

Er zijn voldoende aanwijzingen dat deze harde kern actief wordt in de grensoverschrijdende drugsproductie en - handel. De bestuurlijke noodzaak tot aanpak van deze problematiek is om twee redenen relevant. In de eerste plaats kunnen jonge crimineeltjes hierdoor de indruk krijgen dat 'misdadaad loont' en in de tweede plaats is het precies dit 'gevoerde criminele circuit' waarop we bij lokaal veiligheidsbeleid niet tot nauwelijks zicht (en dus grip) hebben. En dat terwijl het wel degelijk de lokale samenleving ontwricht. We pleitten dan ook voor een beperkte pilot waarbij een deel van deze 'verdwenen harde kern' voor zover mogelijk wordt nagetrokken. Een screening hoe de criminele carrière zich verder ontwikkelt én vooral in welke criminele infrastructuren ze zich nestelen.

Netwerkinspecteur: "Als je ze niet meer ziet, zitten ze of in België in de drugswereld, of ze gaan een lange tijd geld opmaken in Marokko, en dan komen ze weer terug. Ze wonen op papier in België of in Luxemburg en rijden in dikke geleasete Duitse BMW's. Wij zien ze niet meer. Als ze uit het straatbeeld verdwijnen, hebben wij er geen zicht meer op."

In Helmond is de prognose dat we het uiteindelijk over circa 100 jongeren hebben die tot deze criminele groepering behoren. Op basis van de huidige analyses heeft men daarvan ruim 30 tot 40 expliciet in beeld.

Oude en nieuwe veelplegers

Een beperkt aantal verslaafde veelplegers houdt zich bezig met vermogensdelicten. Deze relatief kleine groep is – zo leert de praktijk – vaak verantwoordelijk voor een substantieel aantal woninginbraken en overigens ook auto-inbraken, winkeldiefstal etc. Op het moment dat deze personen 'vast zitten' is dat onmiddellijk zichtbaar in de criminaliteitsstatistieken. Bovenstaand beeld wordt ondersteund door de praktijk.

20. Onder meer aan de Beemdweg, Bakelsedijk, Rivierensingel, Bosselaan, Pastoor Elsenstraat, Von Groffenplein en Helmondsingel.

Eind vorig jaar is er een bovenregionaal researchteam op auto-diefstal gezet, hetgeen resulteerde in de aanhouding van ongeveer tien verdachten. Dat vertaalt zich – zo blijkt ook uit de meest recente cijfers van 2011 (en de daarop gebaseerde prognose) - direct in een duidelijke afname van het aantal auto-inbraken.

De verslaafde veelpleger raakt langzamerhand uit beeld. Ze sterven letterlijk uit. Landelijk wordt nu gediscussieerd over de ‘nieuwe’ veelpleger. Het gaat dan om het deel van voornoemde harde kern dat zich veelvuldig schuldig maakt aan allerlei (vermogens)delicten. In tegenstelling tot de verslaafde veelpleger wordt deze nieuwe veelpleger echter veel minder vaak gepakt. Maar als gekeken wordt naar hun criminele activiteiten scoren ze bijzonder hoog. De landelijke discussie die nu gevoerd gaat worden is hoe deze nieuwe groep veelplegers beter in beeld kan worden gebracht én of deze groep niet in aanmerking kan komen voor een nieuw soort ISD – maatregel.

Lokaal bestuur zou in nauwe samenwerking met buurtbrigadiers en recherche deze nieuwe groep veelplegers in beeld kunnen gaan brengen. Voor hen zou vervolgens een speciaal arrangement kunnen worden ontwikkeld. We verwijzen daarvoor naar de aanbevelingen.

Mobiel banditisme

Een deel van de auto-inbraken, maar ook woninginbraken komt voor rekening van rondtrekkende groepen criminelen. Voor een deel betreft het de eerder genoemde harde kern van jong volwassen criminelen uit Helmond die inmiddels hun werkterrein hebben uitgebreid tot de regio. En – zoals we verderop zullen zien – zelfs landelijk. Voor een deel gaat het om jonge criminelen uit omliggende gemeenten die in Helmond hun slag slaan.

Buurtbrigadier – “Er worden ook veel woninginbraken gepleegd in de buitenrand van Helmond of in omliggende gemeenten. Ze stelen dan een auto in Helmond, gaan er mee joyriden, plegen er een of meerdere inbraken mee, en laten de auto dan ergens achter. Er zijn overigens ook inbrekers uit Eindhoven die hier actief zijn. Dit soort jongens opereert al lang regionaal.”

Voor een deel bestaat het ook uit criminelen afkomstig uit Oost Europese landen. Dit soort inbraken is herkenbaar aan *locatie*, *frequentie* en *type buit*. Veelal vinden ze plaats in wijken / buurten vlakbij omliggende snelwegen, is het seriematig (een inke reeks inbraken in dezelfde nacht) en gaat het om diefstal op bestelling (van airbags bijvoorbeeld).

Netwerkinspecteur – “Die plegen voornamelijk diefstal uit auto’s, en dan gaat het meestal om een specifiek automerk waar een specifiek attribuut uit gehaald wordt. Dat duurt dan 1, 2, 3 nachten, dan halen ze bijvoorbeeld airbags uit alle Volvo’s, en dan verdwijnen ze weer. Een plaatselijke Volvo-dealer is op die manier al twee keer slachtoffer geworden.”

Maar ook homejacking begint populair te worden onder deze groepen. De inbraak in een woning is dan vooral bedoeld om de sleutels en papieren van een auto te vinden en dan de auto weg te nemen. We hebben te maken met professionals getuige ook het materiaal dat ze bij zich hebben om bijvoorbeeld te voorkomen dat de gestolen auto’s kunnen worden getraceerd via peilingen.

Groeperingen binnen de kampers

In Helmond zijn zeven kleinschalige woonwagenkampen.²⁰ In het totaal gaat het om circa 75 geregistreerde standplaatsen. Door het beperkte aantal standplaatsen is daarnaast een deel van deze gemeenschap inmiddels in verschillende buurten in Helmond neergestreken. Als zodanig maakt deze groepering ook deel uit van een bredere gemeenschap van kampers in de Brabantse regio (onder meer Eindhoven, Gemert, e.d.). De min of meer gesloten cultuur wordt zichtbaar in keuze van woonlocatie, verbintenissen binnen de gemeenschap (huwelijk) en ook het soort werkzaamheden waar ze zich mee bezighouden (‘vrije beroepen’). Ze onttrekken zich zo veel mogelijk aan controle door de overheid. Het worden daarmee min of meer ‘vrijplaatsen’ waar ook andere normen en regels gelden ten aanzien van hetgeen al dan niet geoorloofd is. Van oudsher is er bijvoorbeeld een sterke verwevenheid met productie van hennep. Dat betreft niet alleen het kweken, maar ook het knippen, drogen etc. Sommige families hebben via deze tak van sport een vermogen verdiend.

Groeperingen binnen de Vietnamese gemeenschap

Hennepteelt is niet meer uitsluitend (of vooral) in handen van voornoemde groeperingen. Helmond huisvest ook een redelijk omvangrijke groep (voormalige) Vietnamese bootvluchtelingen. De laatste jaren lijkt een deel van deze groep zich ook bezig te houden met henneproductie. Dat kan onder meer worden afgeleid uit het feit dat momenteel ruim de helft van de illegale hennepplantages die worden opgerold door Vietnamezen wordt gerund. Wat precies hun positie is in de wereld van illegale henneteelt is nog onduidelijk. Wel duidelijk is dat we hier te maken hebben met een nieuwe criminele groepering (een ‘rising star’ of ‘emerging group’ aan het criminele repertoire).

Recidiverende huiselijk geweldpleger: risicoadressen in beeld

Speciale aandacht dient er besteed te worden aan huiselijk geweldplegers. Alle onderzoeken wijzen uit dat we hier te maken hebben met een hoge recidive. Men kan er gevoelig van uit gaan dat iedere huiselijk geweldpleger die in beeld komt zich al meerdere malen schuldig heeft gemaakt aan huiselijk geweld. Het klemt des te meer als we constateren dat een substantieel deel van de huiselijk geweldsincidenten niet als zodanig wordt geregistreerd (het blijft bij een overlastmelding).

Lokaal veiligheidsbeleid moeten zich richten op het in beeld brengen van deze risico-adressen en – daaraan gekoppeld – vaker een huisverbod opleggen. We komen daar bij de aanbevelingen op terug.

Overlastgevende groep centrum Helmond

Speci eke aandacht wordt ook gevraagd voor een qua etniciteit sterk gemêleerde groep die rondhangt in het uitgaansgebied van Helmond. Het gaat om een groep van Marokkaanse, Turkse, Kosovaarse en Nederlandse komaf. Inmiddels is de groep in beeld en moet verder vorm gegeven worden aan speci ek veiligheidsbeleid.

6

Aanbevelingen

Op basis van deze FFS zijn negen aanbevelingen geformuleerd en – daaraan gekoppeld worden een viertal pilots voorgesteld. In deze paragraaf worden de aanbevelingen kort opgesomd.

1. Bias in toezicht

Aard en intensiteit van het toezicht moet meer dan nu het geval is worden bepaald aan de hand van de hot spots en hot times. Voor dat doel dient een ‘overall locatieanalyse’ te worden gemaakt van hot spots in Helmond en daaraan gekoppeld dagen en tijdstippen waarop hier de meeste misdrijven worden gepleegd (hot times). Het gaat dan primair om auto-inbraken, maar ook woninginbraken en etsendiefstallen.

Momenteel is dat niet het geval. Sinds 2010 wordt de surveillance regiobreed gepland (en niet meer per wijk). Dat leidt volgens betrokkenen tot een scheef toezichtpatroon. Daar komt bij dat alle politieambtenaren nu vanaf het politiebureau Centrum rijden. Met het uitrijden vanuit het politiebureau kom je meteen van alles tegen. Als je wil scoren moet je in het centrum rondrijden, daar gebeurt veel en kan je dus altijd meteen aan het werk. Er valt daar veel te halen. Politieagenten willen graag veel halen, dus blijven ze in de drukke gebieden surveilleren, met als neveneffect dat er dus veel minder politie in de wijken eromheen is.

2. Speciaal arrangement voor de ‘nieuwe’ veelpleger

In het kader van verhoogde pakkans en strengere sancties is het aan te bevelen een selecte groep (jonge) bekende criminelen in aanmerking te laten komen voor een ‘speciaal arrangement’. Het gaat om de ‘nieuwe veelpleger’ afkomstig uit de eerder genoemde harde kern die zich veelvuldig schuldig maakt aan allerlei (vermogens)delicten. In tegenstelling tot de verslaafde veelpleger wordt deze nieuwe veelpleger echter veel minder vaak gepakt. Maar als gekeken wordt naar hun criminele activiteiten scoren ze bijzonder hoog.²¹

Lokaal bestuur zou in nauwe samenwerking met buurtbrigadiers en recherche deze nieuwe groep veelplegers in beeld kunnen gaan brengen. De afspraak is dan dat er standaard bij jongeren op die lijst wordt ‘doorgerechercheerd’ bij aanhouding. Dat betekent dat gestreefd wordt een maximaal aantal zaken bekend te krijgen.

21. De nieuwe veelpleger is ook minder solitair in zijn criminele activiteiten. Ze plegen in wisselende samenstelling criminaliteit. Dat we hier te maken hebben met min of meer criminele jongeren-netwerk blijkt onder meer uit het feit dat ze vaak dezelfde advocaat hebben. Men heeft via onderlinge contacten in beeld wie hen goed kan vertegenwoordigen.

Nu is de praktijk vaak dat na het bekennen van een of enkele auto-inbraken het proces verbaal wordt opgemaakt en wordt ingestuurd. Meer zaken levert naar verhouding geen zwaardere veroordeling op en wel veel extra papierwerk. Dit heeft echter in de perceptie van de verdachte het gevoel er gemakkelijk mee 'weg te komen'.

Buurtbrigadier – Vaak kunnen we uit de MO ²² a eiden wie de waarschijnlijke dader is van bepaalde delicten, maar is dat niet genoeg bewijs om ze ervoor op te pakken en om het dus als opgelost delict te kunnen classeren. Voorbeeld: in de sneeuwperiode verklaarde een verdachte bij een inbraak in het buitengebied zijn sporen in de sneeuw te hebben weggeveegd. Later hoorde we dat er elders ook een inbraak was geweest waar iemand volgens het slachtoffer 'de stoep netjes had schoon geveegd'. Dan weet je genoeg”.

3. Heling

Heling is van oudsher een 'ondergeschoven kindje' als het gaat om criminaliteitsbestrijding. Dat is ten onrechte, omdat een gemakkelijke afzetmarkt voor gestolen goederen als één van de voedingsbronnen voor de hierboven geschetste vermogenscriminaliteit kan worden beschouwd. Eén van de redenen waarom de Brabantse regio hoog scoort in de Gemeentelijke Veiligheidsindex is de aanwezigheid van criminele infrastructuur waarbinnen gestolen goederen gemakkelijk kunnen worden afgezet. Dat is overigens ook de reden waarom we zo'n accent leggen op het in beeld brengen en aanpakken van allerhande vrijplaatsen (zie de verderop beschreven pilot). Onze stelling is dat het fenomeen 'vrijplaats' min of meer synoniem staat voor locaties waar gestolen goederen gemakkelijk geheeld kunnen worden. Dat geldt op het niveau van bedrijfstakken, zoals bijvoorbeeld pandjeshuizen of niet bona fide ondernemers (autohandel, ijzerhandel, juweliërs, etc.)

Buurtbrigadier – Onlangs hebben we een juwelier gesnapt die voor ruim tienduizend euro goud had opgekocht waarvan de herkomst dubieus was.”

Rechercheur – “Je hebt hier een stukje verderop een heler zitten, in de . . . straat. Daar hebben we bij een inval een dubbele administratie gevonden. Waardevolle gestolen goederen waren opgeslagen in een kast waar ook nog een pistool lag. Het is ondoenlijk om precies uit te zoeken wanneer de spullen zijn gestolen. Daar hebben we simpelweg geen capaciteit voor. En met de grens zo open is het ook makkelijk, de spullen worden zo direct de grens over geleverd.

22. Modus operandi = werkwijze tijdens een misdrijf.

Het geldt echter ook op het niveau van een wijk of buurt. In Helmond zijn bepaalde buurten waar het helen en vervolgens weer doorkopen van gestolen goederen 'normaal' is. Iedereen kent daar de adresjes waar je voor vijf euro's een zak vol (gestolen) toiletartikelen kunt kopen. Maar ook elektronica, gestolen auto-onderdelen worden hier geheeld en vervolgens weer doorverkocht.

Vanuit het oogpunt van bestuurlijk veiligheidsbeleid behoort de aanpak van 'vrijplaatsen' 'corebusiness' te zijn. De aanpak van 'vrijplaatsen' waar langzamerhand andere regels en normen gelden als het gaat om criminaliteit en overlast. Dit soort locaties is schadelijk omdat de daar heersende leefstijl de legitimiteit van de overheid in hoge mate aantast en een voedingsbron vormt voor criminalisering.

Een deel van het helercircuit heeft zich ook verlegd naar België (Brussel) en zelfs Marokko. Dat geldt met name voor vermogensdelicten gepleegd door het Marokkaanse criminele circuit.

4. Analyse overvallen 2010

Over de daders die zich schuldig maakt aan overvallen is vooralsnog onvoldoende materiaal beschikbaar. Het zou aanbeveling verdienen aan de hand van de modus operandi te bepalen of we hier te maken hebben met ad hoc en willekeurig geplande overvallen of juist professionele overvallen. In dat laatste geval moeten potentiële daders gezocht worden in andere circuits.

5. Antidiscriminatiebeleid horeca

Afspraken met horeca-exploitanten aangaande discriminatie aan de deur dienen beter te worden gecontroleerd. Op papier lijkt een en ander goed geregeld, maar in de praktijk worden bepaalde bezoekersgroepen (voornamelijk jongeren van Marokkaanse, maar ook van Turkse of Oost-Europese komaf) systematisch geweigerd. Het gevolg is dat deze jongeren met elkaar op straat rondhangen, voor de nodige overlast zorgen en ook met enige regelmaat betrokken zijn bij geweldsincidenten. Maar het leidt er ook toe dat deze jongeren zich gaan ophouden in de zogenaamde 'foute' kroegen.

6. Analyse pv's aangaande openlijk geweld (persoon) (1.4.3).

Aan de hand van een beperkte analyse van pv's aangaande openlijke geweld kan gekeken worden wat mogelijke oorzaken en achtergronden zijn van de fors gestegen aantallen aangiften op dit gebied. Op basis van de bevindingen kan dan nog eens met betrokken veiligheidsfunctionarissen – eventueel aangevuld met vertegenwoordigers van de horeca - van gedachten worden gewisseld.

7. Risicoadressen 'huiselijk geweld' in beeld

Een substantieel deel van de huiselijk geweldsincidenten wordt weggeschreven onder bijvoorbeeld overlast (vooral burengerucht) en vernieling.

Als deze worden meegenomen blijkt dat het aantal incidenten da valt onder de brede noemer 'huiselijk geweld' ruim een derde hoger te liggen.

Als deze incidenten ook worden meegenomen kunnen de zogenaamde 'risicoadressen huiselijk geweld' veel nauwkeuriger in beeld worden gebracht. Ieder adres waarop *twee keer per jaar of meer* een melding en/of aangifte is geregistreerd met de code 'huiselijk geweld' is dan bijvoorbeeld voorzien van een 'aandachtscode'. Overwogen kan worden dergelijke risicoadressen ingeval van een nieuwe melding bij voorrang in aanmerking te laten komen voor een huisverbod (en daaraan gekoppeld hulpverleningstraject).

8. Bredere toepassing huisverboden

Gemiddeld worden in Helmond op jaarbasis zo'n 20 tot 25 huisverboden opgelegd. In alle gevallen betreft het geweldsincidenten waar ook een strafrechtelijk traject is gestart. Vraag is of dit instrument niet ruimer kan worden ingezet, zeker gezien een aantal huiselijk geweldsincidenten op jaarbasis. Het gaat dan niet alleen om meer huisverboden (met daaraan gekoppelde hulpverleningstrajecten), maar óók om de toepassing van huisverboden in die gevallen waar strafrechtelijk optreden (nog) niet mogelijk is. Het is bij uitstek een instrument dat eerder kan worden ingezet en waarmee ernstigere geweldsescalaties in de toekomst worden voorkomen.

De politie Helmond kan inmiddels ook qua capaciteitsvraag voldoen aan een uitbreiding van het aantal huisverboden. Er is gezorgd voor een betere en efficiënte administratieve afhandeling (waarbij de reguliere tijdsinvestering van acht uur is terug gebracht tot slechts twee uur).

9. Handhavingsbeleid ten aanzien van drugs

Als er één terrein is verweven met criminaliteit (en overlast) dan betreft het drugs. Het gaat dan zowel om de productie als de illegale handel in drugs. Alle betrokken deskundigen op het gebied van veiligheidsbeleid benadrukken dat de aanpak daarvan wezenlijk is voor Helmond. We kunnen gevoeglijk de stelling verdedigen dat een substantieel deel van de veiligheidsproblematiek druggerelateerd is.

Iets minder dan de helft van de aangiften onder de noemer 'illegale handel' heeft betrekking op drugshandel. Helmond centrum neemt hiervan het leeuwendeel voor haar rekening. Dat zegt echter nauwelijks iets over de werkelijke omvang van drugshandel (en/of drugsproductie). We spreken van zogenaamde 'slachtofferloze' of 'aangifteloze' delicten in die zin dat zowel dealer als gebruiker geen baat hebben bij aangiften van een dergelijk misdrijf. Dat betekent dat de cijfers eerder een weerspiegeling vormen van de politieke inzet dan van de werkelijke omvang. Om die reden is de door ons gehanteerde methodiek – waarbij systeemkennis wordt gekoppeld aan straatkennis (kennis van veiligheidsexperts) – onontbeerlijk.

Vriend en vijand zijn het er over eens dat de drugsproblematiek direct en indirect in sterke mate bijdraagt aan de veiligheidsproblematiek in Helmond.

In de optiek van de experts dient de aanpak op drie fronten te worden ingezet:

Aanpak van vrijplaatsen voor illegale hennepcultuur

Een beoogde aanpak van vrijplaatsen in Helmond moet zich ook richten op illegale hennepcultuur. Al eerder is gewezen op de eroderende werking van dergelijke praktijken. Het is in een aantal wijken wijd verbreid.

Inmiddels is er in Helmond op verschillende fronten actie ondernomen. In nauwe samenwerking met woningbouwcorporaties wordt bij woningtoewijzing nieuwe huurders met een 'besmet' verleden extra in de gaten gehouden. Bovendien hanteren de corporaties in Helmond net als andere corporaties in veel gemeenten als regel dat bewoners worden uitgezet ingeval er illegale hennepplantages worden aangetroffen in de betreffende woning.

Buurtbrigadier - wij hebben een perfecte samenwerking met de woningcorporaties. De woningbouwcorporaties die geeft aan dat er een nieuwe bewoner is komen wonen, en dat zegt mij en de woningcorporatie meteen al genoeg. Dus ik zei: ik wacht dan even acht weken, ruik af en toe eens en zo. En het is dingdong en het is kassa. En die gast, zo snel als hij erin zit, zo snel is hij er ook weer uit. Wij hebben gewoon een perfecte samenwerking en zo werkt het gewoon zoals het moet.

Er wordt sinds kort gewerkt met een periodieke 'ruimdag'. Dat werkt, afgezien van het feit dat het niet direct optreden bij ernstige vermoedens ook leidt tot missers (te laat in actie komen). Op drie manieren kan de aanpak van illegale hennepcultuur op de zogenaamde vrijplaatsen effectiever:

- Een verdere integratie tussen handhaving en toezicht enerzijds en opsporing anderzijds (zie voorstel pilot 4). Het gaat dan om het gericht inzetten van personen belast met handhaving en toezicht bij het signaleren én monitoren van dergelijke locaties. Het eerste moet leiden tot een verdere toename van het aantal illegale hennepkwekerijen dat in beeld komt. Met dit laatste wordt beoogd relevante informatie te verzamelen die leidt tot opsporing van de achterliggende netwerken. Binnen deze nieuwe aanpak van illegale hennepcultuur wordt dus niet alleen ingezet op ontmoediging ('pakken van de kleine teler'), maar ook op in beeld brengen van achterliggende criminele groeperingen. Een beleid waarin we ons 'dus niet beperken tot alleen het plukken van laag hangend fruit'.

- Gekeken moet worden hoe – naast de periodieke ruimdag – ook ad hoc acties kunnen worden ingepland.

Buurtbrigadier – “Vroeger hadden we als wijkteam redelijk goed zicht op onze overlastpanden, drugspanden en dealers op straat. Dat deden wij vroeger zelf. Maar dat is ook om zeep geholpen. Nu moeten we een IGP voorstel maken en dan worden er een aantal uitgepikt en aangepakt als daar tijd en prioriteit voor is. Maar eigenlijk zouden we het als team zelf moeten doen. Als wij de tijd krijgen roeien wij de zaak uit. Maar als de recherche een zaak doet, dan moet je een week dit, dan een week dat, dan moet die er overheen kijken en dan die. En dan moeten er nog eens twee man ingepland worden per dag om iets te doen.”

- Tevens dient kritisch gekeken te worden naar de huidige bevoorradiging van de gedoogde verkoop in Helmond. Er zijn in onze optiek maar twee opties. Men kiest – evenals Bergen op Zoom en Roosendaal – voor beëindiging van het gedoogbeleid, of men kiest voor een min of meer legale en gecontroleerde productie en aanvoer. Eerstgenoemde optie is alleen het overwegen waard als de stroom van buitenlandse drugstoeristen een te grote druk legt op de leefbaarheid van een gemeente. Dat is in Helmond niet het geval. Gecontroleerde aanvoer gekoppeld aan gecontroleerde verkoop (wietpas) is dan de beste optie. Het trekt een scherpe grens tussen legaal en gedoogd én het trekt de zuurstof weg uit de moeilijk te bestrijden illegale straathandel. Er dient dan wel overleg plaats te vinden met omliggende gemeenten zonder coffeeshops. Een deel van de ‘recreatieve gebruikers’ komt namelijk uit deze gemeenten. Gezamenlijk moet worden bepaald of zij in aanmerking kunnen komen voor een wietpas. In het verlengde daarvan zou overigens ook gekeken moeten worden naar kosten voor handhaving en toezicht.

Aanpak van illegale straathandel

Een restrictief beleid ten aanzien van voornoemde vrijplaatsen beperkt zich niet alleen tot de aanpak van illegale hennepkwekerijen. Ook de illegale straathandel – vooral in de binnenstad – is omvangrijk en neemt duidelijk toe. Als er één onderdeel moeilijk is aan te pakken, dan betreft het de illegale straathandel. Dat komt mede door de veranderde werkwijze waarbij transactie en moment van overhandigen worden losgekoppeld. Er worden afspraken gemaakt via internet, prepaid mobieltjes, e.d. en daarbij wordt ook afgesproken waar de daadwerkelijke transactie zal plaatsvinden. Deze wordt bovendien uitgevoerd door de ‘loopjongens’ (runners) waardoor de mogelijkheden om de guren achter de schermen te pakken uiterst gering zijn. Een bekend fenomeen in Helmond is de drugstaxi die qua werkwijze prima in dit beeld past.

Buurtbrigadier – “Wij hebben biertaxi’s, wiettaxi’s, illegale taxi’s, van alles. Kijk wij zitten in de binnenstad en dat brengt alle problemen met zich mee. De wiettaxi’s rijden hier ook ... Je hebt hier even snel een zak wiet gescoord als een frikadel speciaal.

De betrokkenen zien daarbij een verschuiving van illegale straat-handel afhankelijk van de gepleegde inzet. De strikte aanpak van straathandel in het centrum leidt momenteel tot een toename van dergelijke handel in Helmond West. Dit zogenaamde ‘waterbedeffect’ is kenmerkend voor het huidige veiligheidsbeleid dat zich richt op specifieke delicten en niet – of onvoldoende – richt op dadergroepen. Een strikter toezicht leidt op zijn best tot een verplaatsing en niet tot een echte afname.

Aanpak van drugsgebruik op scholen

Er wordt door de veiligheidsexperts in dit verband ook gewezen op een forse toename van softdruggebruik op met name VMBO - scholen. Het is niet zozeer dit gebruik sec dat zorgen baart, als wel het feit dat excessief drugsgebruik op breder vlak criminaliteit genereert. Het gaat om schooluitval, dealers rond de school, maar ook om verwervingscriminaliteit (ter bekostiging van softdruggebruik). Scholen zijn terughoudend in het benoemen van dergelijke problemen mede omdat ze vrezen voor een mogelijk negatieve invloed op het imago van de school (en daaraan gekoppeld een terugloop van leerlingen).

7

Aanscherping van het lokale veiligheidsbeleid

Afsluitend stellen we voor een viertal pilots te gaan uitvoeren. Deels kunnen die worden uitgevoerd in Helmond, maar ook een van de vier andere Brabantse gemeenten kan gekozen worden als 'proeftuin'. Want dat is de uiteindelijke bedoeling van deze pilots. Nadat ze in een beperkte setting (van één of twee gemeenten) zijn uitgetest kunnen ze vervolgens worden ingevoerd in alle vijf Brabantse gemeenten.

Noodzaak tot verbeteren van de kennis- en informatiepositie

Er dient ingezet te worden op een verbetering van de kennis- en informatiepositie van politie én lokaal bestuur waar het gaat om relevante dadergroepen.

Dat geldt allereerst voor de 'zichtbare' dadergroepen. Er is een beperkt zicht op daders of verdachten van zogenaamde veelvoorkomende delicten. En in het verlengde daarvan is de dadergerichte aanpak in Helmond overwegend persoonsgericht en daarmee individueel georiënteerd. De vraag in hoeverre er sprake is van dadergroepen of van netwerken wordt te weinig gesteld. Terwijl voor-noemde globale inventarisatie van mogelijke dadergroepen duidelijk maakt dat er criminele structuren zijn die het plegen van vermogensdelicten gemakkelijk maken of zelfs bevorderen. De noodzaak te investeren in een betere informatiepositie als het gaat het criminele samenwerkingsverbanden is duidelijk. Essentieel daarbij is de ontwikkeling van instrumenten waarmee kan worden bepaald welke criminele samenwerkingsverbanden vervolgens prioriteit moeten krijgen.²³ Een radicale breuk met de huidige aanpak waarbij 'toeval-lijke' of maatschappelijk spraakmakende zaken de agenda bepalen.

Het gebrek aan een goed inzicht in criminele netwerken heeft nog andere ongewenste effecten:

- Politieregio-overschrijdende onderzoeken komen niet snel van de grond.
- De criminele samenwerkingsverbanden die wel in beeld zijn, worden onvoldoende diepgaand geanalyseerd. Het zijn er op het eerste oog veel en mogelijke onderlinge samenhang of samenwerking blijft onderbelicht. Dat laatste hangt nauw samen met het feit dat niemand geïnteresseerd is in langlopende onderzoeken die veel capaciteit kosten en ten koste gaan van de prestatieafspraken met het Ministerie.
- De informatie neemt ook af door aanpassingsgedrag van criminele groepen. Met name de organisatie van hennepkwekerijen

23. Ons voorstel is om dat te baseren op drie factoren: (1) kansrijke vervolging, (2) mate waarin ze maatschappelijke schade aanrichten (voedingsbodem vormen voor nieuwe criminelen en criminele activiteiten) en (3) mate waarin ze verweven zijn met de bovenwereld.

speelt in op de toegenomen controles. Ook in Helmond wordt door middel van dreiging en geweld voorkomen dat informatie over lokale kwekerijen wordt verstrekt aan de politie en de feitelijke teelt wordt meer en meer in handen gegeven van katvangers. Tegelijk wordt gebouwd aan meer ingenieuze kwekerijen, ook buiten de steden en zelfs buiten Brabant.

Systeemkennis én straatkennis combineren

Lokaal veiligheidsbeleid dient dus zijn kaarten te zetten op een parallelle aanpak van zichtbare criminaliteit in Helmond in nauwe samenhang met onderliggende criminele groeperingen en de daaraan gekoppelde criminele infrastructuren (voornamelijk acterend in de hoek van de zware georganiseerde criminaliteit). De eerste twee pilots bestaan dan ook uit het in beeld brengen van de belangrijkste criminele netwerken én daaraan gekoppelde 'vrijplaatsen'. Met een dergelijk overzicht is lokaal bestuur in staat om gefundeerd de juiste keuzes te maken.

Dat vraagt een andere werkwijze vooral waar het gaat om de opbouw van de informatiepositie. Dat heeft allereerst een technische kant. Daarbij gaat het om de koppeling van bestaande informatiesystemen van de samenwerkende partners. Uitdaging is bestaande en geregistreerde informatie snel en efficiënt te delen.

Maar dat niet alleen. Het heeft ook een inhoudelijke kant. Gaandeweg wordt duidelijk dat veel partners beschikken over zogenaamde 'straat informatie'. Informatie die normaliter niet in de systemen terecht komt, maar die zeer waardevol is bij het verkrijgen van inzicht in criminele samenwerkingsverbanden.²⁴

Buurtbrigadier – “We kunnen geen ‘zachte informatie’ over personen en verdachte panden kwijt in ons registratiesysteem. En juist deze zachte informatie legt vaak verbanden tussen dergelijke panden of geeft inzicht in contacten tussen criminele groepen. Vaak zijn het alleen sterke vermoedens of indirecte aanwijzingen, maar als je op grond daarvan allerlei harde gegevens in de registratiesystemen gaat bekijken vallen je ineens verbanden op die je nog nooit had gezien.”

Vier pilots

Bij onderstaande pilots wordt steeds gewerkt met informatie uit beide bronnen, want alleen dan kan men een informatiepositie opbouwen die flexibel, actueel én betrouwbaar is.

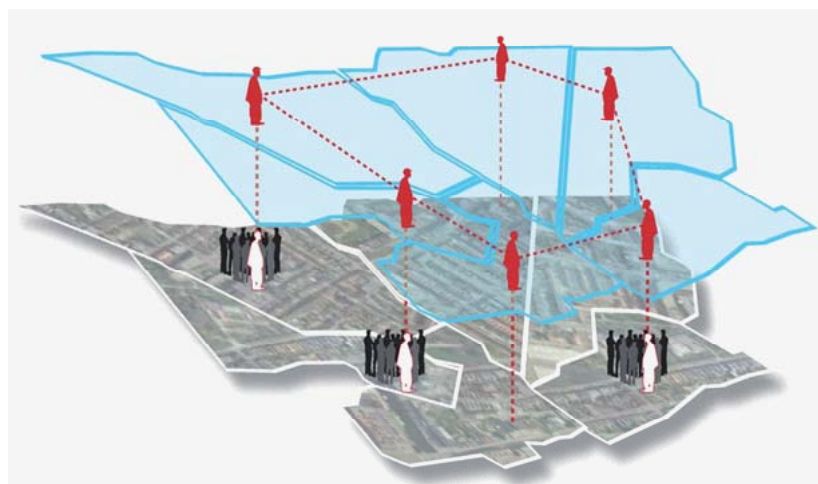
1 Inzicht in lokale criminele netwerken jeugd / jong volwassenen

De eerste pilot beoogt voor lokale overheden het criminele netwerk jeugd/jong volwassenen in beeld te brengen. Dat gebeurt in drie slagen.

De eerste slag is dat gekeken wordt naar de centrale personen binnen jeugdgroepen. Het gaat niet alleen om de harde kern, maar zeker ook om de figuren die wat minder zichtbaar zijn in het straat-

24. Interessant is in dit verband een door de afdeling analyse van de politie Midden-West Brabant ontwikkelde methodiek waarbij 'straat informatie' gekoppeld wordt aan data uit Blueview, GBA, RDW, KVK, Kadaster e.d. Hiermee wordt het mogelijk criminele netwerken zichtbaar te maken (aan de hand van personen, aankoop onroerend goed in combinatie met witwassen, geldstromen e.d.).

beeld en wat meer op de achtergrond opereren. Voor die namen zijn we onder meer aangewezen op praktijkmensen (straatkennis). Het gaat dus om de groep jongeren / jong volwassenen in Helmond die op de drempel staan van een mogelijke doorgroei naar de echte zwaardere (en soms ook georganiseerde) vormen van criminaliteit. Met hen hebben we de eerste (zo men wil onderste) laag van het netwerk. Het wordt gevormd door jeugdigen in de leeftijd van 18 tot ver in de twintig. Dit zijn overigens vaak al doorgewinterde criminelen die hun eigen criminele jeugdgroep inmiddels zijn ontstegen. Ze vormen een crimineel netwerk dat vaak lokaal en zelfs regionaal en landelijk criminele contacten heeft. Inzet is om lokaal de focus te richten op deze top circa 50 tot 75 (schatting) van de meest actieve criminele jongeren/jong volwassenen die actief zijn in een breed netwerk dat zich niet beperkt tot wijken/gemeenten. Op dit niveau, en dan hebben we het enkel nog over de zichtbare criminaliteit, is sprake van een aanzienlijk breder netwerk waarin geldt dat men elkaar (op zijn minst vaak) kent uit het criminele circuit. De *tweede* slag is vervolgens om een netwerkanalyse te maken van subjecten die bekend zijn uit Zwacri en CIE informatie. De *derde* slag is vervolgens de duiding op welke wijze beide netwerken met elkaar in verbinding staan. Dat kan op locatie (vrijplaats) of op persoon/familie/ etniciteit e.d. Op deze manier ontstaat een soort 3-dimensionaal model, met als onderste laag de jeugd en twintigers (de harde kern en regisseurs (zogenaamde 'stille Willies') van de criminele jeugdgroepen), dan de laag met dertigers/veertigers (veelal voormalige leden van criminele jeugdgroepen die zich bezighouden met ZwaCri), en deze groep is op haar beurt ingebed in één van de verschillende criminele infrastructuur / groeperingen die een gemeente of regio kent. Door op deze manier een netwerk bestaande uit verschillende lagen bloot te leggen, krijgt men én zicht op de belangrijkste criminele infrastructuur én zicht op de relatie tussen zichtbare criminaliteit en daarin actieve criminele infrastructuur. Met een dergelijke analyse is het veel beter mogelijk bestuurlijk prioriteiten te stellen.

Uit: Gewelddadige jeugdgroepen in beeld: criminele jeugdnetwerken beschreven (i.v. 2011), SWP Amsterdam

Ontwikkeling van een methodiek om 'vrijplaatsen' in beeld te brengen en te screenen

Een lokaal crimineel netwerk – zoals boven beschreven – heeft zijn wortels in de lokale Helmondse gemeenschap. Ze wonen daar, zoeken er hun 'partners in crime' en plannen hun criminele activiteiten. De belangrijkste locaties waar zich dergelijke groepen / groeperen concentreren worden langzamerhand vrijplaatsen waar andere regels en normen gelden als het gaat om criminaliteit en overlast. Ze zijn – zoals gezegd - vanuit het oogpunt van lokale veiligheid schadelijk omdat de daar heersende leefstijl de legitimiteit van de overheid in hoge mate aantast en een voedingsbron vormt voor criminalisering. Vanuit het oogpunt van bestuurlijk veiligheidsbeleid behoort de aanpak van vrijplaatsen dan ook 'corebusiness' te zijn.

Helmond kent een aantal van dergelijke vrijplaatsen. Bepaalde buurten, maar ook specifieke locaties zoals (internet)cafés, belwinkels, growshops, woonwagenkampen e.d. Deze laatste specifieke locaties zijn overigens vaak gesitueerd in dergelijke buurten.

Het voorstel is de belangrijkste 'vrijplaatsen' van Helmond in beeld te brengen én deze tevens te 'linken' aan bepaalde criminele groeperingen uit voornoemde netwerkanalyse. Voornoemd model wordt daarmee uitgebreid met een selectie van de belangrijkste 'vrijplaatsen'.

Het in beeld brengen van 'vrijplaatsen' is uitsluitend mogelijk met behulp van de 'straatkennis' van diverse veiligheidspartners. Van belang daarbij is dat de kwaliteit van aangeleverde informatie zoveel mogelijk wordt getoetst. De pilot zal primair bestaan uit de ontwikkeling van een methodiek waarmee 'vrijplaatsen' in beeld kunnen worden gebracht. Gedacht wordt aan het ontwikkelen én testen van een checklist (inclusief daarbij behorende instructies) om dergelijke locaties in beeld te brengen. Deze checklist bestaat uit twee onderdelen.

Allereerst wordt een aantal kenmerken geïnterviewd. Wie maken op de vrijplaatsen de dienst uit? Welke vormen van criminaliteit betreft het? Zijn deze mensen met naam en toenaam in beeld? En bij wie? Hoe lopen de contacten met andere criminele personen of in hoeverre maken ze onderdeel uit van het bredere criminele netwerk in die gemeenten (en/of zelfs daarbuiten)?

Daarnaast wordt de informatiepositie van iedere vrijplaats beoordeeld. Wie beschikt (of zou moeten beschikken) over relevante informatie? Hoe komt het dat sommige veiligheidspartners hier geen of slechts een gebrekkige informatiepositie over hebben? Wordt er überhaupt informatie uitgewisseld en welke onderdelen (van politie bijvoorbeeld) onttrekken zich hier (volledig) aan? Etc.

Het is de bedoeling in deze pilot ook het maximaal haalbare toetsingsproces te beschrijven en vorm te geven. Het gaat dan om de manier waarop straatkennis – op onderdelen – getoetst kan worden.

Inzicht in carrière & actieradius drugsrunners Helmond

Zoals al eerder aangegeven pleitten we voor een beperkte pilot waarbij een deel van deze ‘verdwenen harde kern’ voor zover mogelijk wordt nageetrokken. Een screening hoe de criminele carrière zich verder ontwikkelt én vooral in welke criminele infrastructures ze zich nestelen. Het voorstel is een selecte groep van circa 50 tot 75 van dergelijke personen na te trekken (politiecontacten, strafdossiers, aanvullende kwalitatieve interviews, etc.). Belangrijk onderdeel van een dergelijke exercitie is ook het in beeld te brengen of, en in welke mate deze personen nog (criminele) contacten onderhouden met groepen en/of personen in Helmond. Verdwijnen ze met andere woorden uit het lokale circuit of zijn er nog contacten? En waar bestaan deze uit? De focus van deze analyse is dus enerzijds gericht op het zichtbaar maken van criminele infrastructures binnen de drugsscene, anderzijds op mogelijke ‘besmetting’ van de nieuwe lichterling in Helmond (rekruteren van nieuwe drugsrunners).

Koppeling handhaven en opsporen

De huidige wijze waarop binnen gemeenten een informatiepositie rondom criminele groepen wordt opgebouwd kan ook worden verbeterd door handhaving en toezicht een expliciete rol te geven in opsporing. Nu zijn beide circuits gescheiden.²⁵ Een goed voorbeeld is de aanpak van illegale hennepplantages. De huidige werkwijze is dat deze direct worden opgerold (‘stukgemaakt’ heet dat in het jargon). Het accent ligt daarbij vooral op handhaving. Nadeel is dat hiermee weinig tot geen informatie beschikbaar komt die kan leiden naar de ‘grote jongens’ achter dergelijke illegale hennepkwekerijen. De kleine teler is degene die de klappen krijgt.

25. En met de re-allocatie van informatie en opsporing (gehuisvest in een apart gebouw met een districtelijke functie) wordt de natuurlijke informatie-uitwisseling in de wandelgangen verder gefrustreerd. Nu al zien we de nadelige gevolgen van deze loskoppeling. Het aantal heterdaadjes bij woningbraak loopt terug en de actuele informatie van het gevormde woningbraakteam wordt minder. Tegelijkertijd ontbreekt ook de voeding of stimulans voor de buurtbrigadier om gericht informatie te verzamelen en door te spelen.

Ruimingsteam: “We vallen op zaterdagochtend op de . . . . . een pand binnen, treffen een hennepkwekerij aan en vervolgens daarachter een lab voor de aanmaak van synthetische drugs. We houden zes man aan. Alle zaken worden geseponeerd. Bij verhoor verklaarden ze allemaal dat ze net toevallig - en voor de eerste keer - op bezoek waren op het betreffende adres. Geen enkel bewijs van het tegendeel. We kunnen de processen verbaal wel voordrukken, want je weet precies wat ze gaan zeggen. Stel dat we een paar dagen hadden mogen observeren. Dat had interessante informatie kunnen opleveren.”

Winst kan behaald worden door handhaving en opsporing in bepaalde gevallen nadrukkelijker te koppelen. Bij een select aantal verdachte panden kan besloten worden tot gerichte observatie (niet permanent en gespreid in de tijd). Dergelijke panden worden een tijd gemonitord, alvorens er wordt ingegrepen. Waarom zouden hiervoor niet buurtbrigadiers of toezichthouders worden ingezet? Vooral de rol van de buurtbrigadier is belangrijk. Ze worden nu vaak ‘overgeslagen’ als partij in een opsporingsonderzoek. Met als gevolg dat ze enerzijds niet weten wat er speelt en de recherche anderzijds

eventuele belangrijke kennis van de buurtbrigadier laat liggen. Nagedacht kan worden over het zogenaamd runnen van buurtbrigadiers of buurtbrigadiers een CIE - status verlenen. Op die manier kan aanvullende informatie worden verzameld die kan leiden tot een succesvolle

Korpschef - "We hebben in ons korps honderden buurtbrigadiers of wijkagenten, of speciale handhavingsteams rondlopen. Ze lopen iedere dag op straat en zien heel veel. Waarom beschouwen we die niet als ons keurkorps van 'informanten' die we gericht inzetten óók in het kader van opsporing. Nagedacht moet worden over het zogenaamd runnen van wijkagenten of wijkagenten een CIE - status verschaffen. Daar is veel winst te behalen."

Het voorstel is in Helmond (en ook de andere Brabantse gemeenten) een pilot op te zetten waarbij rondom een specifieke criminele groeperingen gewerkt gaat worden met dit gericht verzamelen van informatie. Daarbij worden de buurtbrigadiers (en eventueel anderen) gestuurd en begeleid door de recherche. Voor Helmond is het interessant een dergelijke pilot op te zetten rondom de illegale hennepcultuur of rondom woninginbraak. In dat laatste geval zou dan het woninginbraakteam nauw gaan samenwerken met bijvoorbeeld het team Helmond West. De pilot bestaat uit het begeleiden en evalueren van deze werkwijze.

Noodzakelijke accenten voor succesvol bestuurlijk veiligheidsbeleid

We sluiten af met een algemene schets waar het lokale veiligheidsbeleid in Helmond zich op zou moeten richten.

De eerste en belangrijkste pijler van bestuurlijk veiligheidsbeleid in Helmond is de 80 tot 90 procent van de probleemjeugd op de rails te houden middels goede preventie. Op dit front scoort de gemeente Helmond bovengemiddeld. Met name aan de voorkant van de problematiek (waaronder 12 – minners) wordt onder meer met de zogenaamde Jeugdpreventieteams goede resultaten geboekt. Ook de buurtregisseurs dragen hier hun steentje aan bij.

De uitdaging is vervolgens ons te richten op de resterende 10 tot hooguit 20 procent die niet gebaat is bij preventie. Het gaat dan over de echte criminele jongeren waarbij preventie eigenlijk nooit heeft gewerkt. Ze zijn voorbestemd voor de criminele carrière. De ouders hebben geen grip op de situatie of zitten zelf in het criminele circuit. Als deze jongeren aanhaken bij criminele jeugdgroepen heb je een probleem. Zij vormen in onze optiek de kern van het veiligheidsprobleem in iedere gemeente.

Bestuurlijk bestaat de neiging deze 'restgroep' automatisch richting politie en OM te schuiven. Dat is een misvatting. Ook de aanpak van deze restgroep behoort tot de 'corebusiness' van het huidige

bestuurlijk veiligheidsbeleid. Daarbij moet gezegd worden dat de gemeente Helmond – zeker waar het gaat om de probleemanalyse – goed scoort. Ze verzamelt haar eigen informatie en is daarmee beter in staat de activiteiten van derden (voornamelijk politie) te beoordelen. Het stagneert echter op drie punten. Allereerst ontbreekt een globaal overzicht waarmee bestuurlijk een afgewogen keuze kan worden gemaakt welke (lokale) dadergroepen met voorrang moeten worden aangepakt. Het stagneert ook waar het gaat om het zoeken van brede bestuurlijke samenwerking waar het regionaal of zelfs landelijk opererende dadergroepen betreft. En het stagneert tot slot in de mate waarin de gemeente Helmond zichzelf een centralere rol toekent bij de ontwikkeling en vooral uitvoering van hierop geënt beleid.

Dan is er tot slot nog een derde pijler die als ‘corebusiness’ van het bestuurlijk veiligheidsbeleid kan worden gezien. Dat betreft de eerder genoemde ‘vrijplaatsen’: locaties waar langzamerhand andere regels en normen gelden als het gaat om criminaliteit en overlast. Dit soort locaties is schadelijk omdat de daar heersende leefstijl de legitimiteit van de overheid in hoge mate aantast en een voedingsbron vormt voor criminalisering.

Het huidige lokale veiligheidsbeleid richt zich overigens wel degelijk op deze locaties of eigenlijk op de verschillende uitwassen die daar voorkomen. De aanpak van illegale hennepplantages – in nauwe samenwerking met de woningbouwverenigingen – is hiervan een goed voorbeeld.

Door ‘vrijplaatsen’ structureel aan te pakken én te koppelen aan daar actieve criminele infrastructuur lijkt echter een grotere winst te boeken.

Als het lukt om goed vorm te geven aan voornoemde pijlers van lokaal veiligheidsbeleid kan men echt het verschil maken. En daarmee is onderstaande ervaring verleden tijd.

Netwerkinspecteur – “Een collega die zijn carrière begonnen is in Helmond, vertrok op een gegeven moment naar een ander korps. Jaren later kwam hij weer terug naar Helmond en na zijn eerste briefing zei hij: ‘er is niks veranderd. Dezelfde namen staan nog steeds centraal in de briefing’.”

8

Hot spot-kaarten

